

VILÉM D. SCHNEEBERGER

Lid chválicí

**NÁSTIN METODISTICKÉ HYMNOLOGIE
NA ZÁKLADĚ ZPĚVNÍKU ECM**

Evangelická církev metodistická

Praha 2006

Vilém D. Schneeberger

Lid chválicí

Nástin metodistické hymnologie na základě zpěvníku ECM

© Evangelická církev metodistická, Praha 2006

ISBN 80-7356-010-0

Úvod

Píseň měla v počátcích metodistického hnutí význam, který lze sotva docenit. Německý biskup J.L.Nuelsen napsal obsáhlou studii o písních v metodismu, zejména vzhledem k překladům, které pořídil John Wesley z němčiny, a zhodnotil význam písně v metodismu takto:

„Metodistické hnutí bylo zpívajícím hnutím. V písni našli metodisté nejen výraz svých zkušeností, ale jejich zkušenosti byly často motivovány písní. Píseň se stala jejich náboženským vychovatelem. Probuzenecké hnutí rostlo tak rychle, že ani bratři Wesleyové, ani jejich teologicky méně vzdělaní pomocníci nedokázali zástupy lidí vyučovat dostatečným způsobem. Laičtí pomocníci a vedoucí všude vznikajících společenství byli věrní, zbožní mužové, naplnění vroucí Kristovou láskou a stravující horlivostí. Věděli však o svém nedostatku důkladnějšího teologického vzdělání, jakého bylo třeba, aby mohli odpovídat na mnohé otázky, odmítat mylná tvrzení a skutečně vést společenství. Všeobecný stav vzdělání lidových mas byl velice nízký. Křesťanské časopisy neexistovaly. Wesley se sice neustále snažil šířit letáky a křesťanské publikace za přijatelnou cenu. To však nestačilo. Někteří lidé vůbec neuměli číst. Tento nedostatek pak nahrazovala píseň. Byla prostředkem vzdělávání, účinným prostředkem propagace; byla však ještě víc. Z písně čerpali metodisté své teologické znalosti, získávali známost Bible. Stala se jim modlitební knihou, učebnicí, katechismem. Luterská reformace vděčí nesmírně mnoho Lutherovu *Malému katechismu*. Metodismus katechismus neměl. Jeho nauky nebyly lidem vštěpovány jako přesně formulované otázky a odpovědi, nýbrž byly lidem vezpívány do srdce. Zpěvník byl katechismem metodistického hnutí.“¹

Zásluhy na tomto vývoji má především John Wesley, i když to pak bude Charles, kdo dá metodismu vynikající píseň. Vydavatel Wesleyova *Deníku* N. Curnock vyvozuje z Wesleyovy poznámky v *Diáři* (8. října 1736) „návštěvy, zpěv písní“, že John „zřejmě každou píseň, kterou vybral, upravil, přeložil nebo napsal, testoval tak, že ji několikrát zazpíval, a to sám, s přáteli, při veřejném shromáždění či ve společenství nebo při návštěvách nemocných. Na neštěstí nám *Diář* neprozrazuje, kterou píseň zpíval a jen příležitostně nám pomůže identifikovat ji tak, že naznačuje její původ... I z odborníků jenom málokdo chápe, že to byl John Wesley, nikoli Charles, kdo udával směr hymnologické transformace, která během několika let měla zrevolucionizovat píseň v anglikánské církvi a v křesťanstvu vůbec.“²

Wesleyova *Kázání a Poznámky k Novému zákonu* byly teologickými učebnicemi kazatelů, písňe byly učebnicemi prostých posluchačů. Kde knihy Johna Wesleyho četl jeden kazatel, tam tisíce lidí zpívalo písňe Charlese Wesleyho. Z tohoto důvodu John Wesley velice pozorně četl písňe, které měly jít do tisku, a často je upravoval.

S metodismem vůbec vstupuje písňe do života církve. Předtím se v Anglii zpívaly žalmy, teprve krátce před vystoupením obou Wesleyů se objevují první skromné pokusy o zavedení písni do shromáždění. O bouřlivém nástupu metodistické písňe svědčí počet vydaných zpěvníků. Hymnolog J. Julian uvádí neuvěřitelný počet padesáti osmi menších a větších zpěvníků, které oba Wesleyové vydali v letech 1738 až 1786! Roku 1742 dal John dokonce vytisknout zpěvník s notami, v němž je třiačtyřicet nápěvů. Protože Anglie neměla nápěvy k církevním písňím, převzal tyto nápěvy z Německa, kde byl církevní zpěv už mnohem vyvinutější.

S metodismem také přichází nový důraz v hymnologii. Oproti žalmovým písňím a přebásnění dalších biblických oddílů se objevuje důraz na chvály a vyznávání. Vyučující ráz se neztrácí, jak připomněl J.L.Nuelsen, přistupuje k němu však tento nový tón. Před Wesleyem byly písňe většinou zaměřeny na církve jako celek. Teď budou oslovovat jednotlivce a zdůrazňovat Boží záchrannou moc. Někdy se křesťanský písňový poklad dělí na písňe psané v první osobě množného čísla, které „objektivně“ opěvují dar spasení, a na písňe v první osobě jednotného čísla, které vyzdvihují „subjektivní“ zkušenost. Wesley připojuje k písňím, mluvícím v množném čísle, písňe v jednotném čísle a obojí spojuje. Neopouští objektivní, provždy platnou zvěst, ale nechává jí proniknout celou bytostí člověka, jeho chtění, myšlení a jednání. Kristus zemřel za hříchy světa – to platí bez jakéhokoli omezení. Ale on také zemřel za mé hříchy, jak to oba Wesleyové poznali v květnu 1738. Tento radostný, oslavný a vyznávající tón se začíná objevovat v písňích, které zpívají metodisté a v nichž nacházejí výraz své vlastní zkušenosti víry.

Metodismus měl tu velkou milost, že mu byl v počátcích dán muž jakým byl Charles Wesley. Ten měl mimořádné básnické nadání a bohatě zásoboval probuzenecké hnutí novými texty. Bez jeho služby by se byl metodismus sotva stal tím, čím byl. Bůh tak dal metodismu nejen vynikajícího kazatele a organizátora v osobě Johna Wesleyho, nýbrž i ne méně vynikajícího básníka v osobě Charlese Wesleyho. Kázání a písňe tvoří dvě významné složky probuzeneckého hnutí.

Metodistická hymnologie je velice obsáhlá, zahrnuje dnes období dvou set padesáti let. V tomto nástinu se omezíme na písně, které byly vydány ve *Zpěvníku Evangelické církve metodistické* (1956), abychom na těch několika písniích ilustrovali vývoj písňové tvorby v metodismu. Čísla v závorkách za nadpisem písní odkazují na čísla v tomto zpěvníku. Uvádíme ty písně, kde se daly zjistit nějaké vztahy k metodismu. Ne vždy jsou tyto vztahy prokazatelné. Bude to doslova jenom ilustrace, nikoli vyčerpávající studie. Medailónky jednotlivých písní z tohoto zpěvníku většinou vycházely v letech 1984 až 2003 v časopise *Slovo a život*. Snad i z těchto stručných poznámek vynikne něco z požehnání, jehož se metodistům dostalo a které prostřednictvím písní šířili a šíří dál.

Zde pak sluší připomenout, že v tomto *Zpěvníku ECM* je sto čtyřicet sedm překladů, které pořídil metodistický farář Gustav J. Maláč, redaktor této sbírky. Překlady jsou z německého metodistického zpěvníku, se kterým se seznámil na studích v semináři ve Frankfurtu nad Mohanem a který pak používal během své služby na sboru ve Vídni. I to patří k metodistické hymnologii.

Písně jsou v podstatě svědectvím. Oslavují Boha a ukazují, jak autor prožíval Boží přítomnost a Boží jednání ve svém životě. Bližší poznání autorů a jejich životního příběhu pomůže, aby vystoupili z anonymity a aby jejich svědectví ožilo. Pochopení doby a okolností vzniku písní dodá jejich svědectví větší sílu. A takový je nakonec smysl těchto písní: aby oslovily a povzbudily na cestě za Kristem.

Použité zkratky:

EZ – *Evangelický zpěvník*, Synodní rada česko-bratrské církve evangelické, Praha 1979

KK – *Křesťanský kancionál*, Církev bratrská, Praha 1965

Před metodistickým probuzením

Kořeny anglické hymnologie nacházíme u parafrází biblických textů. Velice málo písní je starších než ze 17. století. Lze proto říci, že anglická hymnologie vychází ve svých počátcích z Bible. Církev nacházela v žalmech a v dalších částech Bible výraz své víry a základ pro své chvály. Parafráze těchto textů byly navíc ochranou před lidskými omyly a bludným učením. Proto se až do konce 17. století v anglikánské církvi i u nonkonformistů, kteří se od státní církve odštěpili, používaly metrické žalmy. K nim pak přibyly z biblických textů píseň Mojžíšova a Debóřina, píseň Chany a další. Objevily se také vybrané části z proroka Izajáše, Pláče Jeremjášova, knihy Přísloví a Písně písní. Najdeme samozřejmě také novozákonní oddíly.

Pozdní výskyt bohoslužebných písní má několik důvodů. Odpor k papežství v době anglické reformace vedl k odmítnutí latinských písní. Reformační překlad Bible z roku 1611, který písňovou tvorbu ovlivnil, je tak výrazný, že se používá podnes. Texty Bible vytlačily v době rozmáhajícího se puritanismu všechny ostatní texty. Po obnovení britské monarchie roku 1660 se sice dostal zpěv nonkonformistů do konfliktu se zákonem, za mírnější politiky krále Viléma III. ke konci 17. století se pak začaly šířit i písně nonkonformistů.

Pokud pak byla přijata píseň, která se nedržela doslovně biblického textu, muselo být jasné, že vychází z Bible. Mezi první, kdo začali psát tyto písně, patří Thomas Ken.

THOMAS KEN (1637 – 1711)

Ken byl anglikánský duchovní, učitel teologie a biskup, který žil v pohnutých dobách občanské války a poválečného vývoje, kdy se v Anglii zrodila republika a pak se opět zvrhla v monarchii, duchovně zmítanou mezi protestantskou a římskou orientací.

Anglie 17. století se neproslavila přílišnou zbožností. Ken, který ztratil oba rodiče za občanské války, byl hluboce věřícím mužem. Připravoval se na dráhu duchovenskou a ve dvaceti šesti letech byl vysvěcen na faráře anglikánské církve. Byl mužem ryzího charakteru a nejednou narazil. Byl zajímavou postavou v anglických dějinách. Roku 1679 se stal kaplanem rozmařilého krále Karla II. Přesto, že nešetřil slov, když vytýkal monarchovi jeho způsob života, měl ho král v oblibě. Jednou prý král s humorem prohlásil cestou do kaple: „Musím si jít poslechnout malého Kena, aby mi řekl, čím

jsem zase zhřešil!“ Nejznámější historika se vypráví o tom, jak král uvízl ve Winchesteru, kde Ken působil, s Nelly Gwynnovou, kterou měl „ve vleku“, a žádal Kena, aby je ubytoval. Ken nechtěl mít nic společného se skandálním poměrem krále. „Ani za cenu království nedovolím takovou potupu pro dům králova kaplana,“ prohlásil. Jak na to král zareaguje? Potrestá ho za takovou smělost? Když se brzy na to uvolnilo místo biskupa v Bathu a Wellsu, jmenoval Kena na toto místo. „Kdo má mít Bath a Wells,“ řekl, „kdo jiný než malý černý chlapík, který odmítl poskytnout ubohé Nelly přístřeší!“ Jako králův kaplan byl u krále, když umíral. Vážnost, s jakou se snažil probudit královo svědomí k pokání, učinila na všechny přítomné hluboký dojem a vedla ke smíření krále a královny.

Karlův nástupce Jakub II. Kena spolu s dalšími šesti biskupy uvěznil, protože se nechtěli podrobit jeho diktátu. Nakonec byl ospravedlněn a s poctami z vězení propuštěn. Za Viléma III. odmítl přísahu poslušnosti panovníku, protože měl pochybnosti o jeho panovnických nárocích, a byl roku 1691 zproštěn biskupského úřadu. Královna Anna mu sice zase biskupství nabídla, avšak Ken byl unaven střídáním přízně a nepřízně králů a odešel do ústraní. Když zemřel, jeho majetek tvořila stará loutna a starý kůň. Podle jeho přání neslo šest nejchudších mužů z farnosti jeho tělo ke hrobu a zaspávalo: „Chvaltež Boha laskavého...“

John Wesley si biskupa Kena velice vážil. Kdosi o něm prohlásil, že „pokud to je pro lidskou slabost možné, přiblížil se k ideálu křesťanské dokonalosti“. Wesley ho ve svých spisech zmiňuje třikrát a dává mu přívlastky „zbožný“, „dobrý“ biskup. Při každé této zmínce je nestejně dlouhý citát z Večerní písně: „Ó nechť tvůj anděl, když já spím, u lože mého bdí; svou lásku andělskou mi dej, zmař každý projev zlý...“ Wesley zřejmě citoval z paměti, protože si změnil několik detailů této písně. Dá se z toho usoudit, že jako dítě říkával tyto verše co by modlitbu?

Chvaltež Boha laskavého (10)

Hlavním Kenovým dílem je katechismus s příznačným názvem *Praxe Boží lásky*. Jeho básnické dílo vyšlo posmrtně ve čtyřech svazcích. Je v nich mnoho míst, která vyjadřují hlubokou zbožnost, nemohou se však co do stylu a síly výrazu rovnat třem písním, které napsal ve Winchesteru, kde působil jako farář a učitel.

Roku 1674 uveřejnil *Modlitební příručku pro žáky ve Winchester College*, kde uvádí tři písně, Ranní, Večerní a Půlnoční. Píseň „Chvaltež Boha laska-

vého“ tvoří závěr všech těchto tří písní. V křesťanské hymnologii existuje mnoho chvalozpěvů, avšak tato trojiční doxologie „Chvaltež Boha laskavého, chvaltež jej stvoření jeho, chvaltež Otce předobrého, Syna i Ducha svatého“ patří podnes mezi nejznámější. Říká se, že se toto staré čtyřverší zpívá častěji než kterékoli jiné čtyřverší, napsané v dobách po žalmistu Davidovi.

Melodii tvoří původně světský nápěv, používaný od roku 1551 při bohoslužbách ke slovům *Žalmu 134*. Později se tato melodie zpívala ke slovům *Žalmu 100*, který je také ve zpěvníku ECM (píseň 38). Tento zpěvník uvádí omylem jiné jméno autora doxologie „Chvaltež Boha laskavého“.

Bud' sláva Tobě, Bože můj (386)

V Modlitební příručce Ken napsal: „Zpívejte Ranní a Večerní píseň na svém pokoji se zbožnou myslí, vědomi si toho, že žalmista vás na základě své radostné zkušenosti chce ujistit, že je dobré vyprávět o laskavosti našeho Pána hned v jitře a o jeho pravdě v podvečer.“ Tyto dvě písně najdeme snad ve všech anglických sbírkách uveřejněných v 19. století. Písně zpíval za doprovodu loutny nebo spinetu, nevíme však přesně, na jaké melodie.

Píseň „Bud' sláva Tobě, Bože můj“ se u nás skoro vůbec nezpívá. Tvoří začátek Večerní písně, která má původně čtyřiadvacet slok. Podobně jako o něco delší Ranní píseň byla i tato píseň dělena a uspořádána různým způsobem do kratších forem. Melodii napsal Thomas Tallis asi v roce 1567. Český překlad pořídil J. Rundus.

ISAAC WATTS (1674 – 1748)

Za otce anglického církevního zpěvu je pokládán Isaac Watts. Žil v době, kdy se v kostelech zpívaly převážně žalmy, předříkávané kostelníkem. Duchovní písně nebyly v té době neznámé, ale v anglikánské církvi nezdomácněly. Průkopníkem zpěvu volných textů v nezávislých, svobodných sborech byl Isaac Watts.

Vše začalo tím, že mladý Isaac kritizoval nízkou kvalitu žalmových zpěvů ve sboru v Southamptonu, kde byl jeho otec diakonem. Říkal, že se zpívané žalmy nerýmují a že nemá smysl zpívat je verš po verši podle Bible. Otec mu na to odpověděl, že když mu tento zpěv není dosti dobrý, ať tedy napíše něco lepšího. K jeho údivu hoch skutečně napsal píseň, aby ji zazpívali v neděli ve sboru. Členům sboru se líbila a vyžádali si další. Tak to šlo po dva roky. Jestli ve sboru byly předsudky proti písním, tento hoch je dokázal

překonat. Razil tak cestu písním Charlese Wesleyho, které zapálily Anglii o čtyřicet let později.

Isaac Watts už jako dítě mluvil i při běžném hovoru ve verších. Otec, zbožný křesťan, avšak muž bez humoru, ho za to jednou chtěl ztrestat. Syn ho prosil: „Otče můj, měj slitování, já už nechám veršování!“ Naštěstí se tak nestalo. Byl pak kazatelem independentů a sloužil na jednom z předních sborů v Londýně. Watts byl muž učený a univerzity v Aberdeenu a v Edinburghu mu udělily doktorát teologie. Po několika letech vážně onemocněl horečkou a musel se vzdát pravidelné služby. Sbor ho však nepropustil a raději povolal druhého kazatele, aby Watts mohl alespoň občas kázat. Přes mnohé tělesné slabosti pokračoval v psaní písní a teologických knih.

Jeho literární dílo je velmi rozsáhlé. Napsal šedesát pět titulů, včetně jednácti svazků, které vyšly po jeho smrti. Většina těchto děl je náboženského a pedagogického rázu. Vyznáním byl umírněným kalvinistou, několik knih je namířeno proti deismu, rozumářskému náboženství té doby. Jeho práce o Trojici vyvolaly úvahy, zda se nakonec nestal unitářem. Sám se nikdy za unitáře nepokládal. V pedagogické oblasti horlivě propagoval školy pro chudé děti. Je také označován za průkopníka dětské literatury. Je pozoruhodné, že člověk, který psal teologická a filozofická díla univerzitní úrovně, dovedl napsat knihy pro tříleté děti.

Avšak dílo, které ho přežilo, jsou jeho písně, kterých napsal asi šest set. Rozhodující obrat v anglickém církevním zpěvu nastal, když roku 1719 uveřejnil svou sbírku *Davidovy žalmy vyjádřené jazykem Nového zákona a přizpůsobené pro křesťanský stav a bohoslužbu*. Prohlásil: „Kde žalmista popisoval náboženství jako Boží bázeň, já připojuji víru a lásku... Kde mluví o obětních beráncích a býcích, tam připomínám oběť Krista, Božího Beránka. Kde zmiňuje truhlu na Sijonu, tam opěvuji nanebevzetí svého Spasitele nebo jeho přítomnost v církvi na této zemi.“ Tak zavedl ve shromáždění píseň, která nahradila kostřbatý zpěv žalmů. Kontinentální Evropa měla v tomto ohledu už své průkopníky v Lutherovi a dalších, v Anglii se tímto průkopníkem stal Isaac Watts.

Watts se ve své době potýkal s řadou potíží. Měl k dispozici jen málo nápěvů a metrických forem, zpěvníky zpočátku nebyly a ne všichni účastníci shromáždění uměli číst. Přesto se jeho písně prosadily a dnes neexistuje anglický zpěvník, kde by nebyla některá z jeho písní. Mnoho jich bylo přeloženo do jiných jazyků.

John Wesley znal Wattsovy písně a je pravděpodobné, že z nich pořídil výbor pro schůzky Svatého klubu. Osobně se s Wattsem setkal v říjnu 1738. V Diáři najdeme krátký záznam, že odpoledne hovořil s dr. Wattsem a hodinu se spolu s Charlesem „procházeli, zpívali, promlouvali“. Mluví o něm jako o „velkém a dobrém muži“. V jednom kázání Wesley prohlásil, že „četl všechna jeho díla s obdivem“. V kázáních několikrát cituje Wattsovy verše, i když se nijak netají tím, že nesouhlasí zcela s jeho názory. Zřejmě zde hrál roli Wattsův kalvinismus, který Wesley rozhodně odmítal. Avšak ve *Sbírcce žalmů a písní*, kterou John Wesley vydal roku 1738, početně převládají písně Isaaca Wattse.

Ach, krev že svoji proléval (71)

Tato píseň byla prvně uveřejněna roku 1707 pod názvem „Zbožný zármutek prýšticí z Kristových utrpení“. Píseň se rychle ujala a rozšířila, i mimo církev independentů. Vyskytuje se v mnohých sbírkách křesťanských písní v Anglii, hlavně pak v Americe.

Píseň opěvuje Kristovu oběť na kříži. V původním vydání byla poznámka, že lze druhou sloku při zpěvu vynechat, což se potom také stávalo. Je to sloka, kde stojí, že „zemřel za zločiny, které jsem spáchal já“. Český překlad J. Runduse trochu oslabuje původní text, když mluví o „zlosti, již jsem páchal já“.

Viz také KK 112, kde je nápěv G. Rossiniho.

Když zřím ten divuplný kříž (76)

Tuto píseň napsal, když mu bylo třiatřicet let. Text vychází z Bible: „Já se zanic nechci chlubit ničím, leč křížem našeho Pána Ježíše Krista, jímž je pro mne svět ukřižován a já pro svět“ (*Ga 6, 14*). Píseň se řadí mezi nejvíce zpívané písně v anglosaském světě. Tedd Smith, spolupracovník Billyho Grahama, o ní napsal: „Připadá mi, že Isaac Watts napsal tento text jako by stál u Kristova kříže spolu s učedníkem Janem, ženami, Ježíšovou matkou, římskými vojáky a rozvášněným, hlučícím davem.“ Dívá se na Ježíše, přibitého na kříž a umírajícího za naše hříchy.

Třetí sloka v původním anglickém originále podtrhuje ještě výrazněji Ježíšovu lásku: „Hleď, z jeho hlavy, jeho rukou, jeho nohou bolest a láska spolu plynou. Kdy se taková láska a bolest spojily nebo trny tak bohatou korunu uvily?“ V posledním verši autor v mistrné zkratce vystihl nezaslouženou

milost, kterou nám Bůh udělil a kterou mu ničím nemůžeme splatit. Kdybych „vládl říší ohromnou,“ kdybych vlastnil celý svět, nemůže to vyvážit lásku ukřižovaného Krista.

Mnozí pokládají tuto píseň za jednu z nejlepších křesťanských písní, jaká kdy byla napsána. Text se zpívá na několik melodií. Melodie W. B. Bradburyho je poněkud ponurá, chybí jí radostný podtón, že nás Ježíš skutečně vysvobodil z pout smrti a hříchu. Překlad pořídil J. Pelíšek.

Viz také EZ 330, kde je jedna sloka vynechána.

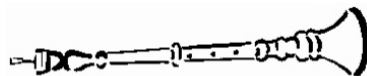
V tu noc, kdy milý Spasitel, Pán Ježíš zrazen býti měl (152)

Píseň byla napsána pro shromáždění se svatou večeří Páně. Základ tvoří ustanovení svaté večeře v podání apoštola Pavla, jak je najdeme v *1K 11,23–26*. Píseň se skoro doslovně drží tohoto oddílu. I v překladu J. Stránského se podařilo zachovat tuto souvislost. Píseň je dobrou ukázkou toho, jak se tehdy zhudebňovaly biblické oddíly pro sborová shromáždění.

Další Wattsovy písně:

Kristus má v rukou celý svět (EZ 355)

Ó Bože, spáso zašlých dob (EZ 534)

Bratři Wesleyové

PŘEKLADY JOHNA WESLEYHO

John Wesley (1703 – 1791) má v hymnologii zásluhy v tom, že seznámil Angličany s německou křesťanskou písní. V době anglické reformace se vyskytly sporadické pokusy přeložit některé německé písně jako je například Lutherova „Hrad přepevný je Pán Bůh náš“. Tyto překlady se jednak neujaly, protože nebyly kvalitní, a pod vlivem ženevské reformace pak převládl zpěv žalmů. Celých dvě stě let od reformace až do vystoupení Johna Wesleyho nebyly německé písně v Anglii známy.

Wesley se začal učit německy, když se roku 1735 plavil do Georgie. Na lodi byli Němci z Ochranova a s nimi také pracoval v Georgii. Během plavby najdeme v jeho *Deníku* záznamy jako: „Od devíti do dvanácti jsem se zpravidla učil německy“ (21. října 1735). S Ochranovskými nejen rozmlouval, ale také s nimi zpíval. Zde a v Georgii se tak seznámil s jejich písněmi.

John Wesley přeložil celkem třiatřicet písní z němčiny, které uveřejnil v různých sbírkách. Tyto překlady dokončil do roku 1737 v Georgii a publikoval je do roku 1742. Poté už je nepřekládal a netiskl. Zřejmě to souviselo s jeho rozchodem s Ochranovskými. Otázkou je, proč přeložil ty, které přeložil. Hymnologové se domnívají, že to byly písně, které nejvíce odpovídaly jeho vnitřnímu rozpoložení. Přitahovala ho nestrojená a upřímná zbožnost Moravanů, jak jim říkají v anglosaském světě. To je znát z jeho záznamů v *Deníku* v době plavby do Ameriky a pak při pobytu v Ochranově v létě 1738. Tehdy dokonce napsal: „Rád bych zde strávil svůj život. Protože mě však můj Pán volá k práci na jiném úseku své vinice, musel jsem v pondělí, dne 14. srpna, opustit toto šťastné místo“.

Které písně přeložil? Měl k dispozici zpěvník ochranovské Jednoty bratrské z roku 1735, který obsahoval 951 písní, a zpěvník Freylinghausena (1670 – 1739), obsahující 1581 písní. Z nich vybral písně sedmnácti autorů. Jsou to: Arnold, Böhmer, Dessler, Doberová, Freylinghausen, Gerhardt, Gmelin, Gotter, E. a J. Lange, Richter, Rothe, Scheffler, Spangenberg, Tersteegen, Winckler, Zinzendorf. V kázání *Znát Krista podle těla* ze srpna 1789 se Wesley zmiňuje o těchto překladech: „Bylo to před padesáti nebo šedesáti lety, kdy jsme se můj bratr a já seznámili z Boží milostivé prozřetelnosti při plavbě do Ameriky s (takzvanými) Moravskými bratry. Brzy jsme poznali, jakého jsou ducha; dvacet šest jich bylo na stejné lodi s námi. Začali jsme je nejen velice obdivovat, ale chovali jsme k nim i velké sympatie. Každý den

jsme s nimi mluvili a při každé příležitosti jsme se s nimi radili. Přeložil jsem mnoho jejich písní pro naše sborová shromáždění. Protože jsem se nechtěl řídit člověkem, nebral jsem všechny, které jsem měl, ale vybral jsem ty, které jsem jasně pokládal za biblické a vhodné pro zdravou zkušenost. Přesto si nejsem jist, zda jsem věnoval dostatečnou péči tomu, abych vymýtil každé nevhodné slovo nebo každý nevhodný výraz, který hraničí s familiárností, jež je nevhodná pro ústa pozemského červíčka, když oslovuje Boha nebes. Snažil jsem se ze všech písní, které se obracejí na našeho požehnaného Pána, odstranit každý mazlivý výraz a mluvit k Bohu jako k Nejvyššímu, jako k tomu, který je ve slávě a velebnosti roven Otci.“³

Wesleyovy překlady jsou velice kvalitní a nebyly dosud překonány. Proto byly převzaty do neméně než jednoho sta anglických zpěvníků. Dvaadvacet jeho překladů se ještě před padesáti lety vyskytovalo v nejrozšířenějších zpěvnících v Anglii, Americe, Kanadě a Austrálii. Skutečně otevřel německé křesťanské písní cestu do anglosaského světa.

Z písní, které John Wesley přeložil do angličtiny, jsou také dvě ve *Zpěvníku ECM* v češtině.

Pán Bůh je přítomen (15)

„Pán Bůh je přítomen, klanějme se jemu“ vyznával autor této písně Gerhard Teerstegen (1697 – 1769) už ve svých šestnácti letech, kdy jako kupecký učeň trávil celé noci čtením a na modlitbách. Radoval se z každé volné hodiny, kterou mohl věnovat obecenství se svým Pánem. Aby mohl být „sprostý, pokorný a vroucí“ (čtvrtá sloka) a nebyl ničím rozptylován, vzdal se roku 1719 svého obchodu, který si otevřel dva roky předtím. Obchod ho odváděl od jeho životního cíle a nemohl jej vést s radostným srdcem. Téměř vše, co měl, proto rozdal chudým a vydělával si na skromné živobytí jako prýmkař. Při jeho nenáročnosti mu zbývalo mnoho času, který věnoval duchovnímu rozjímání a službě. Z tohoto důvodu se také neoženil a celý život zůstal sám.

V samotě s Bohem mu bylo dobře. Vyznal: „Nedokážu vyslovit, jak jsem byl spokojen, když jsem býval sám. Často jsem si říkal, že žádný král na celém světě nemůže žít tak spokojeně jako jsem žil já. Když jsem jedl, nestaral jsem se o to, co jím a jak to chutná. Často jsem po celých osm dní neviděl nikoho než děvečku, která mi nosila jídlo.“ V této odloučenosti prožíval Boží přítomnost. Tuto samotou opouštěl jenom proto, aby svými duchovními dary a získaným poznáním mohl sloužit lidem.

Tersteegen patří k nejvýznamnějším básníkům duchovních písní v Německu. Píseň „Pán Bůh je přítomen“ vyšla prvně v jeho *Duchovní zahrádce* roku 1729, která jen za jeho života byla vytištěna osmkrát. Píseň o sedmi slokách má nadpis: „Připomínka slavné a rozkošné přítomnosti Boží.“ Odtud ji pak převzal L.N.Zinzendorf do zpěvníku vydaného roku 1731 a tato píseň se rozšířila víc než kterýkoli z Tersteegenových textů. Je poetickým výrazem základních rysů jeho pietistické zbožnosti. Jeden hudební badatel o ní prohlásil, že to je „píseň největší oslavy svatého Boha a nejhlubším uvedením do požehnaného obecenství s ním“. Wesley z původních osmi slok přeložil šest. Český překlad pořídil A.Adlof.

Melodie je od Joachima Neandera (1650 – 1680), dalšího významného představitele německé písňové tvorby. Ve dvaceti letech ho oslovila Boží zvěst, když se dvěma kamarády přišel na kázání nově ustanoveného faráře v Brémách Undereycka s úmyslem, aby rušili. Neanderův život se změnil. Stal se učitelem, potom ředitelem Latinské školy v Düsseldorfu a nakonec Undereyckovým neordinovaným asistentem v Brémách. Psal texty písní i melodie. Roku 1680 vydal sbírku *Alfa a Omega*, kde má devatenáct vlastních melodií. Hudba k písni „Předivný Král“, na kterou se píseň „Pán Bůh je přítomen“ zpívá, patří k nejnámějším a nejoblíbenějším nápěvům.

Viz také EZ č. 166 a KK č. 488.

Kristova krev a spravedlnost (68)

Klíčem k životu hraběte N.L.Zinzendorfa (1700 – 1760), druhého zakladatele obnovené Jednoty bratrské v Ochránově (prvním zakladatelem je Pán Ježíš!), je hluboká zbožnost a duchovní obecenství s ukřižovaným Kristem. „Mou vášní je On, jenom On,“ prohlásil kdysi a nelekal se žádné námahy a žádného odříkání, aby „povýšil Beránka na trůn“. To bylo hlavní směrnicí i pro jeho básnické dílo.

Pro pietisty jeho doby je typické, že velice zdůrazňovali posvěcení života, často jednostranně a podle psychologů prý příliš psychologizovali. Zinzendorf kladl důraz na smíření, na spravedlnost z víry. Proto má Ukřižovaný v jeho díle tak ústřední místo. Německý hymnolog W.Baur vyzdvihuje na Zinzendorfově tvorbě a na tvorbě Ochránovských především vroucnost lásky, se kterou vydávali v době rozumového chladu svědectví o tom, že jedině v Ježíši Kristu lze najít pravý život – radost a vyrovnanost. Rušivý je někdy dobový barokní slovník, který se projevuje v obrazech, které jsou dnešnímu člověku poněkud cizí.

„Kristova krev a spravedlnost“ patří k těm písním, které vyznavačsky ukazují na Beránka, obětovaného za nás. On svou smrtí na kříži smazal „zápis ten, jenž proti nám byl vystaven“ (viz *Ko 2, 14*). Vyznavačský charakter ještě více podtrhuje německý text, v němž čteme doslova: „A kdybych z Boží milosti setrval věrně v jeho službě, zvítězil nad zlem a nezhrěšil až do smrti, pak – až přijdu k Němu – nechci myslet na to, jak jsem byl dobrý a zbožný, nýbrž na to, že zde přichází hříšník, který touží být spasen za mzdu vykoupení.“ Zřejmě pro tuto jednoznačnou výpověď víry přeložil John Wesley větší část této písně do angličtiny.

Zinzendorf napsal píseň roku 1739 při návratu z ostrova Sv. Tomáše v Západní Indii, kde Jednota založila první misii. Píseň pak vyšla ještě téhož roku v dodatku k Ochránovskému zpěvníku. V Knappově edici Zinzendorfových písní je připojena poznámka „Na sv. Eustacha“, což pravděpodobně znamená, že píseň byla napsána v den sv. Eustacha, to jest 29. března 1739. Měla původně třiatřicet slok, proto ji Wesley zkrátil na čtyřiadvacet a další vydavatelé ji ještě více krátili, dokonce i v německých edicích. Do češtiny píseň přeložil J.Stránský a zpívá se na různé nápěvy.

Wesley se osobně setkal s hrabětem Zinzendorffem, neshodl se s ním však ve všech otázkách víry. S Ochránovskými v Londýně se později dokonce rozešel pro otázky učení. Přesto však v kázání na *Jr 23,6* z roku 1765 cituje, a to dokonce dvakrát, píseň „Kristova krev a spravedlnost“ jako doklad toho, že vždy kázal, že jsme ospravedlněni pouhou vírou. Uveřejnění této písně toho bylo dokladem.⁴

Viz také EZ č. 511, kde je nápěv N.Hermana, a KK č. 101.

Další Zinzendorfovy písně ve Zpěvníku ECM:

Srdce k srdci spěšte spolu (109)

Jezu, rač Ty sám cestu razit nám (364)

PÍSNĚ CHARLESE WESLEYHO

Charles Wesley (1707 – 1788) se narodil v Epworthu jako nejmladší ze tří bratrů v rodině anglikánského faráře. John a Charles získali stejné vzdělání v Oxfordu a spolu také šli do nově založené kolonie Georgia, John jako misionář, Charles jako sekretář guvernéra. A oběma bratrům potom posloužil ochranovský misionář Petr Böhler svědectvím o Kristově milosti, takže vírou přijali dar spasení v Kristu, Charles tři dny před Johnem. Johna oslovila Lutherova předmluva k Listu Římanům, Charlese oslovil Lutherův výklad Listu Galatským. Slova „On si mne zamiloval a vydal sebe samého za mne“ z druhé kapitoly zasáhla jeho srdce tak, že „našel hluboký pokoj pro svou duši“. V *Deníku* píše, že ten den v devět hodin začal psát píseň o svém obrácení, která se stala „polnicí metodistického probuzení“.

Bezprostředně po svém obrácení začal Charles – podobně jako jeho bratr John – kázat s probuzeneckým důrazem. V červenci 1738 přijal místo anglikánského faráře v Islingtonu, zakrátko však byl pro své věroučné důrazy vypuzen. Protože před ním zavírali kostely, nezbylo mu než kázat pod širým nebem – opět podobně jako jeho bratr John a mnoho dalších.

Roku 1749 se Charles oženil s dcerou přísného církevníka, který prožil obrácení, když jako městský radní měl rozpustit shromáždění probuzeneckého kazatele. Se svou ženou se usadil v Bristolu, kde spolu žili dvacet let. V prvních letech cestoval po vznikajících společenstvích, jeho žena často s ním, sedíc za ním na koni. Byla nadanou zpěvačkou a sloužila ve shromážděních zpěvem. Roku 1756 vyjel Charles naposledy na delší cestu, pak se usadil a kázal především v Bristolu a v Londýně, kam se přestěhovali.

Manželství Charlese a Sarah Wesleyových bylo pokládáno za ideální, i když nebylo bez problémů. V Bristolu se jim narodilo osm dětí, z nichž pět zemřelo v dětském věku. V Londýně Charles shromáždil skupinu význačných osobností a posloužil herečce Priscille Richové k obrácení. V jejím domě se setkal s Georgem Friedrichem Händelem, skladatelem nesmrtelného Mesiáše. Händel napsal tři melodie na slova Charlese Wesleyho.

Charlesův život je poznamenán a charakterizován psaním básní. Napsal jich tisíce, ne všechny mají špičkovou kvalitu. Důvodem ke psaní mu bylo téměř všechno – rodina, veřejné události, úmrtí dětí a přátel, dějiny, Bible, teologické otázky a mnoho dalších témat. Psal verše v třiceti různých časopisech. Skoro všechny básně měly biblický základ a říká se, že sotva existuje biblický oddíl, který by se v nich neobjevil. Jeden svazek, *Krátké písně na*

vybrané oddíly *Písem*, například obsahuje přes dva tisíce veršů na biblické oddíly od knihy Genesis po Zjevení.

Písně byly skutečně určeny k tomu, aby šířily zvěst evangelia, měly však často naukový ráz. V předmluvě ke zpěvníku z roku 1780 napsal John Wesley, že dosud nebyla v angličtině publikována žádná podobná kniha. „V které jiné publikaci je tak jasný a úplný přehled biblického křesťanství; takové vysvětlení výšin a hloubek přemýšlivého a praktického náboženství, jsou tak jasné pokyny, jak upevnit své povolání a vyvolení, jak dokonat posvěcení v bázni Boží?“

Krátce před smrtí napsal poslední píseň, založenou na textu *Ozeáš 14,2*: „Jak dlouho, jak často mám k tobě volat, abys odstranil mou nepravost a daroval mi hojnost svého dobra...“ Samuel Bradburn, zvaný „Demosthenes metodismu“, kázal při jeho pohřbu na text: „Kníže, a velké, padlo dnes v Izraeli.“ Nepřehledný zástup lidí se přišel rozloučit s mužem, jenž obohatil církev písněmi, které se zpívají podnes.

Ó kéž mám tisíc jazyků (5)

Rok po svém obrácení napsal báseň s nadpisem: „K výročí obrácení jednoho člověka.“ Začínala slovy: „Sláva buď Bohu a chvála a láska...“ Tato báseň o osmnácti slokách upadla podobně jako mnoho dalších v zapomenutí, kromě sedmé až dvanácté sloky, které tvoří text písně „Ó kéž mám tisíc jazyků“.

Roku 1738, tedy rok před napsáním písně, prožíval Charles Wesley hlubokou životní krizi. Vrátil se z nezdařené misie v Georgii, fyzicky nemocen a duševně vyčerpán. Těšil se na práci mezi indiány, vrátil se rozčarován. Od února byl Charles upoután na lůžko a Petr Böhler za ním pravidelně docházel. Stále mu sloužil výkladem slova a svědectvím. Vedli spolu mnoho rozmluv, které nezůstaly bez vlivu na Charlese. Začalo mu svítat, že spasení není dáno jako odměna za dobré skutky, nýbrž jenom z milosti, jako dar, který člověk může pouze přijmout, aniž by k tomu mohl cokoli přidat.

O svatodušní neděli 21. května 1738 ho navštívil jeho bratr John s několika přáteli. Když odešli, Charles se modlil o samotě. V *Deníku* o tom napsal: „Chystal jsem se tiše a v pokoji usnout, když jsem zaslechl jako by někdo vešel a řekl: »Ve jménu Ježíše Nazaretského vstaň a věř a budeš uzdraven ode všech svých neduhů.« To slovo mě zasáhlo do srdce. Přemýšlel jsem o něm a třásl se. S bušícím srdcem jsem řekl, skoro jsem se bál to říci: »Věřím, věřím!«“ Vzpomínka na tuto zkušenost je zachycena ve třetí sloce písně.

První sloka, jak ji dnes máme, vychází z jednoho výroku Petra Böhlera. Když se ho kdysi Charles Wesley ptal na slavení Krista, Böhler mu odpověděl: „Kdybych měl tisíc jazyků, chválil bych ho jimi všemi.“ Píseň je oslavou Kristova díla spásy. Zaměření na Ježíše kontrastuje s deismem a racionalismem té doby a také s konfesionalismem. Metodisté zdůrazňovali znovuzrození, které lze osobně zakusit, a radost z přijaté spásy a Boží moc. Píseň začíná oslavou Boha Otce, Syna a Ducha svatého a svědectvím a pak se obrací k duchovně hluchým, slepým a chromým, k nevěstkám a zlodějům, vrahům a prostopášíkům. Končí slovy: „Pojďte, provinilí bratři, pojdte, vy kteří lkáte pod jhem hříchu! On vás teď domů zve, pojdte, provinilí bratři, pojdte!“

Význam slov podtrhuje také melodie. Pochází od německého skladatele C. G. Gläsera, pro píseň ji upravil jeho americký vrstevník Lowell Mason, který bývá někdy uváděn jako autor nápěvu. V časopise *Slovo a život* byl v roce 1986 uveřejněn text s melodií T. Hawaise, která zní velice vznešeně. Podle ní se dnes většinou zpívá tato píseň v Americe.

Píseň se nejen vyskytuje ve všech metodistických zpěvnících v Anglii a v Americe, ale bývá tradičně tištěna jako píseň číslo jedna. Z přibližně 6 500 písní, které Charles Wesley napsal, patří k nejlepším. Někdy se říká, že bratři Wesleyové posloužili více lidem k víře svými písněmi než kázáním. Není to úplně pravda. Jisté však je, že písně velice přispěly k rozšíření jejich poselství.

Aj, cíl můj určen jest (6)

Charles Wesley daroval metodistickému hnutí píseň, která byla pro svou podmanivost nazvána „marsellaisou metodismu“. Mistrným způsobem vyjadřuje poslání, které má Boží lid v tomto světě. Cílem znovuzrozených Božích svědků je chválit Boha, zachraňovat hynoucí, sloužit své době. K tomu je zapotřebí být vyzbrojen, bdít, modlit se a spoléhat na Boha. Proto se tato píseň zpívá při ordinančních shromážděních a když jsou kazatelé vysíláni do služby.

Píseň ovšem nebyla napsána pro faráře a kazatele, nýbrž pro horníky, řemeslníky a obchodníky, pro které byl důraz na povolání do služby ještě méně samozřejmý než u anglikánského duchovenstva v 18. století. Lidem, kteří žijí s Kristem, se křesťanství stává povoláním a povolání místem, kde žijí svou víru, když se cele vydají Bohu a jeho dílu.

Píseň vychází z textu Lv 8,35 „Protož u dveří stánku úmluvy zůstanete ve dne v noci za sedm dní a ostříhati budete nařízení Hospodinova, abyste nezemřeli“ (Kral.). Slova „ostříhati budete nařízení“ jsou v angličtině doslova uvedena v prvním řádku písně. Z překladu F. Pelikána tato shoda s biblickým textem tak jasně nevyplývá.

Wesley zveřejnil text v roce 1762, kdy vydal dva svazky s titulem *Krátké písně na různé oddíly Písma svatého*. Jako autora melodie uvádí americký metodistický zpěvník známého hudebníka Lowella Masona a rok 1832. V Německu se píseň zpívá na melodii ze Skotského žaltáře z roku 1615.

Přijď, Králi věčný náš (7)

Někteří tuto píseň připisují Charlesi Wesleymu, jiní ji pokládají za dílo neznámého autora. Kdo má pravdu? Jaká je historická skutečnost?

Nejstarší text písně se zachoval ve čtyřstránkovém traktátu, v němž je otištěna pod názvem „Píseň k Trojici“ spolu se šesti slokami písně „Odpadlík“, která pochází prokazatelně od Charlese Wesleyho. Leták nemá žádné časové vřazení, v Britském muzeu jsou výtisky, které jsou přivázány k Whitefiel-dovým spisům z let 1757, 1759 a 1760. Píseň „Odpadlík“ byla publikována mezi Wesleyovými spisy roku 1749, a proto se lze domnívat, že i druhá píseň je přibližně z téže doby. Leták nemá titulní list a proto nás ponechává v nejistotě ohledně autora.

Protože tu byla píseň „Přijď, Králi věčný náš“ zveřejněna spolu s písní Charlese Wesleyho, vznikl zřejmě názor, že on je i jejím autorem. Mezi jeho spisy však nikde nebyla uvedena a z toho důvodu je jeho autorství sporné. Asi se už nikdy s jistotou nedozvíme, kdo ji napsal, a strany s protichůdnými názory už nikdo nerozsoudí. Proto se ve zpěvnících někdy objevuje s jménem Charlese Wesleyho, avšak s otazníkem.

Píseň je svým metrem a stylem napodobeninou anglické národní hymny „God Save Our Gracious King“ – Bože, chraň našeho milostivého krále. Anglická hymna byla publikována někdy v letech 1743 nebo 1744 na německou melodii a za pár let získala u lidí oblibu. Když píseň tak rychle zevšeobecní, snadno se objeví různé parafráze. Píseň „Přijď, Králi věčný náš“ je jednou z nich, autor v ní však oslavuje většího krále než byl Jiří II. anglický. Možná, že právě vzhledem k těmto skutečnostem chtěl zůstat autor vědomě v anonymitě.

Felix de Guardini, italský houslový virtuos, který se usadil v Londýně a dirigoval zde italský orchestr, pokládal anonymní verše za tak vznešené, že si zaslouhují samostatný nápěv. Napsal roku 1769 hudbu jen pro tento text, se kterým se píseň potom rozeběhla do světa. Ve střední části melodie jsou ještě náznaky toho, že byl skladatel inspirován melodií anglické národní hymny.

Jak už napověděl starý traktát, jde o píseň trojiční. První tři sloky jsou věnovány – jak praví původní text – Všemocnému Králi, vtělenému Slovu a svatému Utěšiteli. A třetí sloka je ještě výraznější, než napovídá český překlad L. B. Kašpara: „Tobě, Jedinému ve třech Osobách, buď vzdána věčná chvála...“

Viz také EZ 443, kde je jméno Ch. Wesleyho s otazníkem.

Slyš, jak blankyt slávou zní (61)

Charles Wesley uveřejnil spolu s bratrem Johnem svou první sbírku duchovních písní roku 1739, rok po svém obrácení. Má prostý název *Písně a posvátné básně* a obsahuje 139 písní. Sbíрка vyšla ve stejném roce ještě dvakrát. Je to první zveřejněná zeň básnické činnosti Charlese Wesleyho. Když potom John Wesley vydal roku 1780 první „oficiální“ zpěvník pro potřebu metodistických sborů, převzal z této sbírky celkem padesát písní.

Samozřejmě se všechny písně této sbírky neujaly, stejně jako se neujalo mnoho písní z Wesleyovy rozsáhlé tvorby, napsaných při specifických příležitostech. Byly tam však alespoň tři klenoty, které přežily věky: „Ó, kéž mám tisíc jazyků“ (5), „Vstalt jest z mrtvých Kristus Pán“ (84) a vánoční píseň „Slyš, jak blankyt slávou zní“. Tato píseň, inspirovaná vyprávěním podle *Lukáše 2*, měla původně velice střízlivý název: „Píseň pro vánoční den“.

Deset slok Wesleyova díla prodělalo v průběhu let při otiskování v různých sbírkách několik úprav. Začal s nimi už G. Whitefield. Jako jediná píseň Charlese Wesleyho se dostala dokonce do anglikánské *Knihy modliteb*. K tomu se vážou různé historiky, někdy i trochu zlomyslné. Říká se například, že vydavatel *Knihy modliteb* potřeboval v 18. století vyplnit stránku a sáhl po písni anglikánského duchovního Wesleyho, aniž by si byl uvědomil, že tento duchovní už dávno církev opustil. Později se objevily snahy, píseň z tohoto důvodu odstranit, byla však mezitím už tak populární, že to nebylo možné. Jiná verze praví, že v *Knize modliteb* nemohli vynechat píseň Char-

lese Wesleyho, a tím, že zařadili vánoční píseň, umlčeli jeho svědectví po zbytek roku. Buď jak buď, skutečnost je taková, že se píseň rychle rozšířila a ujala. Text se nakonec ustálil tak, že bylo prvních šest slok staženo do tří a zbytek byl vynechán.

Slova se zprvu zpívala na různé nápěvy. Roku 1855 objevil anglický zpěvák a hudebník William H. Cummings, že se k písni výborně hodí melodie druhého sboru Slavnostního zpěvu číslo 7 od Felixe Mendelssohna Bartoldyho. Mendelssohn, který pocházel z židovské rodiny, jež konvertovala ke křesťanství, napsal tuto hudbu roku 1840 k čtyřstému výročí vynalezení knihtisku. O své skladbě prý prohlásil: „Jsem si jist, že se tento kus bude líbit zpěvákům i posluchačům, nebude se však hodit k posvátným textům.“ Očividně se mylil. Když byla Wesleyova píseň uveřejněna roku 1856 s Mendelssohnovou melodií, zatlačila všechny používané nápěvy do pozadí. A není pochyb, že zpěvná melodie spolu přispěla k tomu, že píseň stoupla v oblíbenosti. I když tehdy skladatel označil melodii za čistě „sekulární“, má dnes jednoznačné místo v církevním zpěvu.

Velice výstižný český překlad pořídil František Klein. Překlad byl prvně uveřejněn v *Křesťanské revui* roku 1936. Překladatel se slovem „blankyť“ v prvním řádku drží původního Wesleyova znění, které Whitefield opravil na „zvěstující anděly“.

Vstalť jest z mrtvých Kristus Pán (84)

Je s podivem, že John do sbírky, vydané roku 1780 pro metodistická společenství, nezařadil jednu z nejlepších písní svého bratra, jakou je „Vstalť jest z mrtvých Kristus Pán“. Udiví to tím více, že se tato píseň v té době už vyskytovala v různých sbírkách písní anglikánské církve a získávala popularitu. Charles Wesley ji napsal jako jednu z prvních a vydal ji ve své první sbírce duchovní poezie roku 1739. Je prodchnuta radostí z Kristova vítězství nad hříchem a smrtí. Původně měla píseň o jedenácti slokách nic neříkající nápis „Píseň pro Velikonoce“. Proč ji Wesley do zpěvníku nezařadil, se asi už nikdy nedozvíme. Bylo to opomenutí? Pořídít reprezentativní výběr z tak velkého počtu písní Charlese Wesleyho opravdu nebylo snadné. Ve zpěvníku pro metodisty ostatně také chyběla píseň „Jezu, milovníče můj“, ač už se také zpívala v anglikánské církvi. Píseň „Vstalť jest z mrtvých Kristus Pán“ se dostala do oficiálního zpěvníku až po padesáti letech a patří dnes mezi nejznámější a nejrozšířenější písně Charlese Wesleyho.

Ve *Zpěvníku ECM* je melodie německého varhaníka Johanna Rudolfa Ahleho, který žil v 17. století v Duryňsku. Americký metodistický zpěvník má starou velikonoční melodii z *Lyry Davidovy* (1708) s přidaným haleluja na konci každého řádku. Autor textu toto haleluja v písni původně neměl, jistě by však proti němu nic nenamítal. Vždyť ještě více podtrhuje radostný tón písně. Text s touto starou melodií byl otištěn roku 1984 v časopise *Slovo a život*. Český překlad P. Věrného metricky odpovídá anglickému originálu.

Viz EZ č. 659 (Dodatek), kde je melodie z *Lyry Davidovy* s překladem D. Henycha.

Jezu, milovniče můj (126)

Věhlasný americký kongregační kazatel H. W. Beecher o této písni prohlásil: „Raději bych napsal píseň »Jezu, milovniče můj«, než měl všechnu slávu všech králů, kteří kdy žili.“ Koncem 19. století napsal americký hymnolog J. Julian, že v uplynulých sto letech se jen málo písní zpívalo tak často jako právě tato. „Její popularita roste s jejím stářím a dnes najdeme jen málo sbírek, v nichž by se nevyskytovala. Je ve zpěvnících všech anglicky mluvících zemí a byla přeložena do mnoha jazyků.“ I po sto letech lze toto zjištění jen potvrdit.

Vznik písně je opředen legendami. Několik z nich uvádí J. B. Šimek ve své knize *O žalmech, chvalo zpěvech a písničkách*. Vypravuje se například, že prý básníka inspirovalo, když za prudké bouře přiletěl racek na loď, aby zde hledal ochranu. Nebo v létě prý do jeho pracovny vletěl otevřeným oknem ptáček pronásledovaný jestřábem, a tak se zachránil. Jiná verze říká, že podnětem k jejímu napsání byl básníkův únik z rukou rozzuřeného davu, napadajícího shromáždění metodistů, kterého se účastnil. To jsou legendy, které sice vysvětlují záměr písně, jsou však nedoložené. Nejpravděpodobnější se zdá výklad, že Wesleyho inspirovala záchrana za mořské bouře, pravděpodobně na Atlantiku při plavbě do Ameriky. Na to by ukazovaly obrazy bouře na moři, které se v písni vyskytují. Jisté je, že básník napsal tuto báseň po svém obrácení, několik měsíců po vzniku metodistického hnutí. Prvně byla otištěna roku 1740 ve zpěvníku, který vydali oba Wesleyové. Sem byla zařazena pod záhlavím „V pokušeních“.

Text písně vyvolal nejednu diskusi, která vyústila do více než dvaceti různocitných prvních sloky. Kamenem úrazu byl zejména výraz „milovník“ (*Lover*) pro Ježíše. Někteří pokládali toto slovo za nepřiměřené pro slavnostní píseň o Pánu církve. Měnili toto slovo na Útočiště, Spasitel atd. To je textová vari-

anta, která se podnes užívá. Charles Wesley ovšem nevycházel z žádného romantického snění, když píseň psal, nýbrž z biblického textu. V apokryfní knize *Moudrosti 11,26* čteme (v překladu Kralických, který je v mnohém podobný anglické verzi): „Ale hoviš všechněm věcem, protože tvé jsou, ó Pane, milovniče duší.“ Ale i další slova této sloky byla pozměňována. John Julian píše, že v celé křesťanské hymnologii není známa jiná sloka písně, která by prodělala tolik obměn.

Český překlad je od Aloise Adlofa a vyšel prvně v *Lýře sionské*. Nápěvů bylo napsáno několik (např. americký metodistický zpěvník uvádí dva nápěvy vedle sebe), ten který je v *Zpěvníku ECM*, je od amerického skladatele Simeona B. Marshe (1798 – 1875).

Viz EZ č. 503 a KK 298, kde je překlad A. Adlofa se stejnou melodií.

Lásko Božská, nejvřelejší (171)

Píseň byla prvně uveřejněna roku 1747 v *Písních pro ty, kdo hledají, a pro ty, kdo mají spasení v krvi Ježíše Krista*. Míra veršů a zejména slova první sloky se opírají o Drydenova *Krále Artuše*. Tato podoba jasně vynikne v anglickém originále. Dryden píše: „*Fairest Isle, all Isles excelling*,“ krásný ostrov nad všechny ostrovy, a Charles Wesley: „*Love Divine, all loves excelling*,“ Boží láska nad všechny lásky. Také poslední sloka připomíná jednoho básníka, a sice křesťana Addisona.

Anglický text je věroučně výraznější než český překlad F. T. Bastela. V druhé sloce například čteme „dej nám nalézt zaslíbené odpočinití“; tady dokonce měl Charles Wesley původně „druhé odpočinití“. To bylo označením křesťanské dokonalosti jako „druhého požehnání“. V dalším řádku je doslova „odejmi sklon k hřešení“. Na těchto detailech je vidět, jakým způsobem sloužily písně k šíření zvěsti o křesťanské dokonalosti.

Myšlenka křesťanské dokonalosti se také objevuje v poslední sloce (v originále to je sloka čtvrtá), kde je podle *2K 5,17* řeč o novém stvoření, které má být zdokonaleno, „ať jsme prosti světa skvrny, jisti svého spasení“. Čistota a jistota víry – to byly důrazy metodistického probuzení. Samo zdůraznění lásky také ukazuje na křesťanskou dokonalost, kterou John Wesley právě definoval jako lásku. Píseň se napařád opírá o biblický text, například „změnění od slávy v slávu“ je z *2K 3,18*: „Proměnění býváme od slávy v slávu“ (Kral.).

Nápěv k písni napsal John Zundel (1815 – 1882). Narodil se v Německu

a po dokončení studií odešel do Petrohradu, kde strávil sedm let jako varhaník a kapelník. Dalších třicet let byl v New Yorku, kromě několika měsíců, kdy byl v Detroitu jako varhaník v Ústředním metodistickém sboru. Zemřel v Německu. Zundel, který měl značný vliv na americkou církevní hudbu, je autorem několika knih a redigoval *Monthly Choir and Organ Journal*.

Hle smíme v lásce, bratrství se sdružovati zde (195)

Tato píseň byla prvně zveřejněna roku 1749 v *Písniích a posvátných básních* v rubrice „písňe pro křesťanské přátele“. V oficiálním metodistickém zpěvníku z roku 1780 otvírá oddíl „pro shromáždění společenství“. Anglický originál totiž začíná slovy: „A budeme ještě naživu a spatříme tvář jeden druhého? Sláva a čest buď Ježíši za jeho darované spasení!“

John Wesley zavedl to, že se píseň zpívala při zahájení výročních konferencí. Tento zvyk se zachoval v britské metodistické konferenci podnes. Wesley měl nespíš na mysli především druhou sloku: „Bůh ochránil nás mocí svou k plné spáse zde, předstupme před jeho tvář a spojme se k chválení Ježíše.“ Boží moc, plná spása, jednomyslnost – o to šlo Johnu Wesleymu při těchto konferencích.

Píseň se k nám dostala přes německý metodistický zpěvník v překladu Gustava J. Maláče, který ji znal ze semináře ve Frankfurtu nad Mohanem. Zpívá se na nápěv ze Skotského žaltáře z roku 1615. Britští metodisté mají nápěv od nonkonformisty Isaaca Smitha (1734 – 1805), který někdy kolem roku 1770 vydal *Sbírku žalmových nápěvů*.

Mé nitro jestiž Boží chrám (281)

Píseň se objevuje prvně v *Písniích a posvátných básních* (1742) s nadpisem „Duch a nevěsta praví: Pojď!“ (*Zj 22,17*) a měla dvaadvacet slok. John Wesley z nich zařadil devět do oficiální sbírky písní z roku 1780. První řádek zněl: „Pane, věřím tvému dílu milosti“ a nadpis celé písňe „Radostný zvuk evangelijní milosti,“ který najdeme v dnešní druhé sloce.

Píseň vlastně zpracovává slovo „vaše tělo je chrámem Ducha svatého“ (*1K 6,11*) a přináší řadu důrazů na křesťanskou svatost. V anglickém originále je doslova „Kristus se zjeví ve mně, já spatřím jeho tvář a budu svatý zde“. Na to Pán odpovídá: „Jistě, přijdu brzo“ (*Zj 22,12*).

Také tato píseň k nám přišla přes německý metodistický zpěvník v překladu

G.J. Maláče. Zpívá se na melodii Thomase Augusta Arneho, narozeného roku 1710 v Londýně

Jezu, spáso žití mého (322)

Výraz „milovník“ v písni „Jezu, milovníče můj“, dnes má přece jen jiný význam, který se moc nehodí do náboženské poezie. Tento dojem je v českém překladu Aloise Adlofa ještě zesílen tím, že se vyznání z knihy Moudrosti přenáší do první osoby. Je rozdíl, zda o Bohu mluvím jako o „milovníku duší“ nebo zda zpívám, že je „milovníkem mým“!

Toho si zřejmě byl vědom J.Stránský, když v *Písních cestou života* přeložil tuto píseň úplně jinak: „Jezu, choti duše mé, přiviň mně v náručí, v bouři, jež se kolem dme, síla moje nestačí. Skrej mne, Spasiteli, skrej, až by minul vichru vztek, potom u sebe mi dej v nebi tichý příbytek.“ Metricky je trochu jiná než překlad, který dnes zpíváme, protože byla napsána k jiné melodii, jejímž autorem je americký skladatel Lowell Mason. Při tomto překladu, který je těžkopádnější, je otázkou, zda „choť duše mé“ lépe vystihuje, oč v písni jde.

Jiný překlad je od Františka Dostála: „Jezu, spáso duše mojí, rač mne v náručí své skrýt, když kol větry divě dují, vlny chtí mne sehltit!“ V KK (275) se zpívá na nápěv Josefa Karafiáta, kterou známe z písně „Pod ochrannou Nejvyššího rozvesel se, duše má!“ Opět to je pokus vyhnout se onomu „milovníku“.

Píseň „Jezu, spáso žití mého“ je dalším pokusem o přetlumočení Wesleyovy písně. Tentokrát však vzal Gustav J. Maláč za základ německý překlad, který pořídil prof. dr. Friedrich Schwarz a který je otištěn v německém metodistickém zpěvníku. Schwarz postupoval tak, že z jedné anglické sloky udělal dvě německé. Německý překlad má šest slok, které odpovídají první, druhé a čtvrté sloce anglického originálu. Je to velice zdařilé dílo, začínající v němčině slovy: „Jezu, Spasiteli duše mé, v srdce tvé se utíkám...“ Píseň „Jezu, spáso žití mého“ je tedy vlastně jenom částí Wesleyovy původní písně, je to první, třetí a šestá sloka německého překladu, neboli první polovina první a druhé sloky a druhá polovina čtvrté sloky písně „Jezu, milovníče můj“.

Přitom nás nesmí mást, že i tato píseň je metricky trochu jiná, neboť byla také napsána na jinou melodii. Jejím autorem je August Rucker (1871 – 1952), německý metodistický kazatel, který jeden čas sloužil na německém metodistickém sboru v Londýně. Wesleyova píseň je typickým příkladem

toho, jak populární a přitažlivý text stále znovu budí pozornost nejen textařů a překladatelů, ale i hudebníků různých generací.

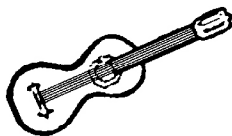
Raduj se! (Slovo a život 1985)

Roku 1826 dostal Charlesův syn Samuel Wesley povolení probádat hudební archiv muzea v Cambridgi v Anglii a pořídit kopie písní, které si vybere. Dne 20. září napsal své ženě: „Všechno tu jde dobře. Už jsem okopíroval šest pěkných melodií z Händelových rukopisů a co je neobyčejným štěstím, všechny jsou napsány na slova mého otce, takže se poezie mého milého otce musela Händelovi velice líbit.“ Co myslel tím, že okopíroval šest nářevů, asi zůstane navždy tajemstvím. Zřejmě to je omyl, protože jsou známy jen tři Händelovy melodie na slova Charlese Wesleyho.

Samuel je chtěl zveřejnit, neměl však k tomu prostředky a tak je nabídl metodistické církvi. Napsal redaktorovi časopisu *Wesleyan Methodist Magazine* Th. Jacksonovi o svém nálezku a ten chtěl melodie vydat. K tomu však nakonec nedošlo. Až v březnu 1930 se objevila fotoreprodukce Händelových rukopisů v *The Choir*.

Text této písně byl prvně zveřejněn roku 1744 ve sbírce Wesleyových básní a o dva roky později jako jedna z šestnácti písní o vzkříšení Páně. Píseň oslavuje vítězství Krista, „on k smrti, peklu klíč má navždy v rukách svých“. On „nás poskvrn zbavil sám, nám vládne jeho Duch“. I zde najdeme wesleyovský důraz na posvěcení, když text vyznává „On spoutá všechno zlé, i hřích náš potře sám“.

Píseň našla cestu do většiny anglických zpěvníků. Nářev dostal zpočátku jméno – jak je v anglosaském světě zvykem – Vzkříšení; nyní je znám pod jménem Gopsal, podle obce u Atherstone, kde bydlel Charles Jennens, autor libreta k oratoriu Mesiáš. Český překlad je od V. A. Žáka.

SEBASTIAN WESLEY (1810 – 1876)

Zde se sluší zmínit vnuka Charlese Wesleyho, který byl výborným varhaníkem. Jeho otec Samuel Wesley ho vychovával v hudbě a Samuel Sebastian pak působil v několika významných katedrálách, naposledy ve Winchesteru a v Gloucesteru.

Ve *Zpěvníku ECM* najdeme jeho nápěv u písně „Ó Slunce spravedlnosti“ (134) na text z Žitavského kancionálu z roku 1685 (viz také písně 139 a 258, které se zpívají na stejnou melodii). J. Kendrick Payne, varhaník v katedrále v Manchesteru, vzpomíná, že kdysi seděl v obýváku u Wesleyho ve Winchesteru, když Samuel Sebastian vstoupil a prohlásil: „Myslím, že jsem napsal melodii, která bude populární.“ To bylo roku 1864. Později připojil melodii k písni „Jeruzalém zlatý“ a podle slova „zlatý“ dostala jméno Aurelia.

Tato melodie vešla ve známost roku 1872, když byla vybrána jako jeden z nápěvů ve shromážděních v katedrále sv. Pavla v Londýně a na jiných místech na počest prince z Walesu. Dnes je velmi populární a oblíbená a zpívá se k různým textům.

Viz EZ č. 394 a KK č. 253, v obou případech ke slovům W. Ch.Dixe „Ó pojdte všichni ke mně“.

Metodističtí autoři

Metodistické probuzenecké hnutí mělo vliv na život Anglie v 18. století. Mnozí byli zasaženi evangeliem a z nich pak vzešli Wesleyho spolupracovníci. Mezi nimi byli i ti, kdo také přispěli do písňového pokladu.

JOHN CENNICK (1718 – 1755)

John Cennick pocházel z rodiny, která se po dvě generace hlásila ke kva-kerům a potom se připojila k anglikánské církvi. John už byl vychován anglikánsky. Někdy v roce 1735 byl duchovně probuzen a o dva roky později našel „vnitřní pokoj“. V březnu 1739 se ve svém rodišti setkal s Johnem Wesleyem. Cennick na Wesleyho zřejmě udělal dobrý dojem. V *Deníku* píše Wesley o tomto setkání: „Večer jsem přišel do Readingu, kde jsem našel mladého muže, který »okusil věku budoucího«. Večer jsem strávil s ním a s několika jeho váženými přáteli a Bohu se zalíbilo, že byli posílněni a povzbuzeni.“ Krátce po tomto setkání byl Cennick přijat do londýnského metodistického společenství.

Na Whitefieldovo doporučení ho potom poslal Wesley jako prvního ředitele do metodistické školy pro hornické děti v Kingswoodu poblíž Bristolu. Pravděpodobně to byl on, kdo se stal před založením školy prvním laickým kazatelem v metodismu, a to v červnu 1739 právě zde. Tehdy čekali mladého kazatele, který jim měl posloužit a který se nedostavil. Požádali tedy Cennicka, aby jim něco přečetl a čtené vyložil. Tak začala jeho služba slovem. Wesley si ho později poslechl a povzbuzoval ho v této službě. Cennick kázal téměř dva roky jako laik v Kingswoodu a Bristolu, kde bylo v té době vedle Londýna druhé ohnisko metodismu.

Wesley a jeho stoupenci hlásali, že Bůh nabízí milost všem lidem – proti rozšířené nauce o dvojí predestinaci k životu a ke smrti. Mezi zastánci obou nauk probíhal urputný zápas. Charlese Wesleyho například jednou přerušil jeden posluchač při kázání a svolával na sebe záhubu vlastní duše, „jestliže Kristus zemřel za všechny a jestliže Bůh chce, aby všichni lidé byli spaseni“! Cennick stál bez výhrad na straně Wesleyů. Po rozchodu Wesleyů s Whitefieldem pro otázku předurčení se však postavil na stranu těch, kdo hlásali predestinaci. Wesley ho v únoru 1741 propustil, jak se vyjádřil, ne pro otázky nauky, nýbrž pro jeho chování. Také na straně kalvinistických metodistů Cennick dlouho nevydržel. Roku 1745 se připojil k ochranovské

Jednotě bratrské a byl ordinován na diakona. Jeho vztah k Wesleymu byl ke konci života smířlivější.

Dítky Krále králů všech (9)

Cennick publikoval několik kázání, hlavně však čtyři sbírky duchovních písní. Při vydání první sbírky roku 1739 mu ještě pomáhal Charles Wesley. Rada Cennickových písní se ujala a zpívá podnes. Píseň „Dítky Krále králů všech“ se pokládá za nejoblíbenější a v 19. století byla otištěna ve většině anglických zpěvníků. Prvně vyšla v Cennickově zpěvníku *Svaté písně pro Boží dítky ve dnech jejich putování* a měla dvanáct slok. Při dalším publikování byla přepracována.

Do češtiny ji přeložil J. Stránský a uveřejnil v *Písních cestou života*, zde ovšem s jiným nápěvem. Její obsah odpovídá názvu sbírky, v níž vyšla prvně. Boží lid má radostně a za zpěvu písní putovat k nebeskému domovu, který je jeho cílem. Čtvrtá sloka vybízí v anglickém textu k „cestě poslušnosti,“ zatímco J.Stránský zde mluví – naprosto v duchu metodismu – o „cestě svatosti“.

EDWARD PERRONET (1721 – 1792)

Edward Perronet byl ze staré hugenotské rodiny. Jeho děd přišel z Francie, aby unikl velkému pronásledování hugenotů. Otec Vincent, který byl po padesát sedm let farářem v Shorehamu v Kentu, byl hluboce ovlivněn kázáním Johna Wesleyho, kterého pak velice podporoval. Charles Wesley ho někdy žertem nazýval „arcibiskupem metodismu“.

Edward Perronet a jeho mladší bratr Charles byli mezi prvními Wesleyovými kazateli. Edward se chtěl původně stát anglikánským farářem, odrazovaly ho však různé zlořády v církvi. John Wesley k němu choval sympatie a chtěl si ho někdy poslechnout, Perronet však nabídku kázat pokaždé odmítl. Jednoho dne ho Wesley uviděl ve shromáždění a jednoduše oznámil, že bude kázat Perronet. Ten pochopil, že se tentokrát nemůže vyhnout Wesleyovu požadavku. Šel na kazatelnu, oznámil píseň, pomodlil se a řekl, že nebyl předem požádán o kázání, že však přednese nejlepší kázání, které kdy bylo prosloveno. Pak přečetl Ježíšovo Kázání na hoře, bez komentáře, a shromáždění ukončil. Takový byl Edward Perronet!

Byl to bouřlivák a radikálně se zasazoval o odluku od anglikánské církve. V tom s ním Wesley nesouhlasil. Perronet zveřejnil roku 1757 dlouhou báseň „Mitra“, ve které ostře napadal anglikánskou církev. Na Wesleyův nátlak slíbil, že ji stáhne, přes svůj slib však ji nadále šířil mezi kazateli. Nechtěl se podřídit Wesleyově vedení a to pak vedlo k jeho rozchodu s metodisty. Připojil se ke kazatelům hraběnky Huntingdonové a nakonec se rozešel i s tímto společenstvím. Stal se kazatelem nezávislého kongregačního sboru v Canterbury a zde se už nemusel podrobovat žádné autoritě.

Bud' sláva Pánu Ježíši (413)

Jeho básně vyšly anonymně v menších sbírkách. První sloka básně „Bud' sláva Pána Ježíši“ byla prvně uveřejněna v časopise *Gospel Magazine* roku 1779 a o půl roku později vyšla báseň celá. Autor ji roku 1785 zařadil do své sbírky *Příležitostných veršů* a dal jí nadpis „O vzkříšení“. Baptistický kazatel John Rippon (1751 – 1836) báseň přepracoval a takto upravený text zveřejnil o dva roky později. V tomto vydání měly jednotlivé verše kuriózní nadpisy: 1. Anděl, 2. Mučedníci, 3. Obrácení Židé, 4. Věřící pohané, 5. Hříšníci v každém věku, 6. Hříšníci v každém národě, 7. My sami. Ti všichni měli slavit Pána Ježíše. Ripponova úprava se přetiskuje podnes, a proto se často uvádí jména obou mužů. Ve *Zpěvníku ECM* je první, druhá a šestá sloka písně.

Píseň patří v anglosaském světě mezi oblíbené a byla přeložena do řady jazyků. Pokud bychom měřili hodnotu písně počtem skladatelů, kteří k ní napsali hudbu, pak je opravdu jedinečná. Je známa řada melodií, podle kterých se zpívá. Ta, která je ve *Zpěvníku ECM*, nese název „Miles Lane“ a pochází z roku 1779. Napsal ji William Shrubsole (1759 – 1806), který jako chlapec zpíval v canterburské katedrále a nakonec byl varhaníkem v Londýně, v hlavním kostele metodistů, kteří stáli pod vedením hraběnky Huntingdonové. Americký současník Cliver Holden (1765 – 1844) napsal melodii „Coronation“. Holden patří k průkopníkům americké církevní hudby. S českým textem najdeme tuto melodii v *Písních duchovních* vydaných 1947 ve Philadelphii a přetištěnou ve *Slově a životě* v roce 1989. O sto let později napsal James Ellor (1819 – 1899) melodii „Diadem“. Ellor byl samouk, který dirigoval sbor ve wesleyánském sboru v Droylsdenu u Manchesteru. V nedávné době napsal W. H. Ferguson melodii „Ladywell“, kterou najdeme v řadě novějších zpěvníků. To vše svědčí o tom, že text písně byl velmi přitažlivý, když inspiroval tolik hudebníků, aby k němu napsali tak vynikající melodie!

Viz také KK 149, kde je melodie Shrubsoleho a text „podle E. Perroneta A. Adlof“, který začíná „Před Ježíšem se kořte již“.

WILLIAM WILLIAMS (1717 – 1791)

Ke kalvinistickým metodistům patřil také William Williams. Narodil se v Cefncoedu poblíž Llandovery ve Walesu a měl se stát lékařem. Už jako student medicíny uslyšel jednoho dne kázat na hřbitově evangelistu Howella Harrise. Tu poznal, že ho Bůh volá, aby uzdravoval ne tělo, nýbrž lidská srdce evangeliem Ježíše Krista. Ve dvaceti třech letech se stal diakonem v anglikánské církvi.

V církvi měl potíže, protože se ztotožňoval s probuzeneckými evangelisty, kteří většinou patřili k nonkonformistům, skupině, která se rozešla s anglikánskou církví. Připojil se k Whitefieldovi a stal se kalvinistickým metodistou. (Když pak Whitefield zemřel, napsal k této příležitosti elegii a věnoval ji hraběnce z Huntingdonu.) Cestoval a kázal po celém Walesu a přitahoval velké zástupy. Bůh mu dal k této službě mimořádnou milost. Psal také básně a když Howell Harris jednou řekl, že je zapotřebí více inspirativních písní, dal se do psaní textů a byl v tom úspěšný. První sbírka písní ve velštině vyšla roku 1744. Williams byl nazýván pěvcem velšského probuzení.

Veď mne, mocný Hospodine (188)

Píseň vznikla v probuzení ve Walesu a získala značnou popularitu v anglosaském světě, ač byla původně napsána velšsky. Williams ji napsal roku 1745. Později pak jeden anglický farář pořídil anglický překlad. Williams s ním nebyl spokojen a sám přeložil píseň do angličtiny. Tento text se objevuje v anglických zpěvnících a podle něho se pořizují překlady do dalších jazyků.

Roku 1744 a 1762 vyšly dvě sbírky Williamsových básní a to ve třech, případně pěti vydáních. To samo o sobě svědčí o tom, jak byla jeho tvorba přijímána. Hraběnka Huntingdonová, která měla velký vliv na kalvinistické metodisty v Anglii, ho povzbuzovala, aby své písně zveřejnil. Mnohé z nich se podnes zpívají ve Walesu, v Anglii pak méně. Výjimku tvoří píseň „Veď mne, mocný Hospodine“, kterou se stal Williams známým za hranicemi své vlasti.

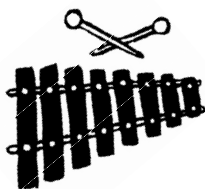
Píseň se vztahuje k vyjití Izraelců z Egypta a k jejich putování pouští do zaslíbené země. Setkáme se zde se sloupem mračným a ohnivým (*Ex 13,21*), manou (*Ex 16,4–18*), křišťálovým zřídlem, které připomíná vodu ze skály (*Ex 17,4–7*), a překročením Jordánu (*Joz 3,14–17*). Williams formou modlitby o Boží vedení aplikuje putování Izraele na cestu křesťana tímto světem.

Píseň si získala popularitu v neposlední řadě také kvůli pozdějšímu nápěvu, jehož autorem je baptista John Hughes (1873 – 1932), úředník Velké západní dráhy. Napsal ji k velšskému hudebnímu festivalu roku 1905. Tato radostná a strhující melodie se podnes zpívá v Anglii a v Americe k Williamsovým slovům. Ve *Zpěvníku ECM* je starší nápěv od Thomase Hastingsse (1784 – 1872), který je klidnější, meditativnější.

Bože, vůdce mladosti mé (369)

Ve starším metodistickém notovaném zpěvníku z roku 1908, který uvádí u překladů původní anglické názvy, je u obou písní – „Veď mne mocný Hospodine“ a „Bože, vůdce mladosti mé“ – stejný anglický název „Guide me, o Thou Great Jehovah“, i když na první pohled není patrná žádná souvislost. První překlad je od F. T. Bastela, druhý od A. Adlofa. Bastel přeložil píseň doslova, Adlof překládal velice volně s pohledem na cestu mladého člověka, který potřebuje vedení na cestě životem.

Viz KK č. 375, kde je ovšem uveden A. Adlof jako autor.

JOHN FAWCETT (1740 – 1817)

Mezi kazatele, kteří prožili obrácení pod vlivem metodistů patří také John Fawcett. Jako dítě osiřel. Probíjel se životem tak, že pracoval čtrnáct hodin denně v cukrářství a potom při svíčce četl a studoval. Když mu bylo šestnáct, prožil obrácení pod vlivem George Whitefielda a připojil se k metodistům, o tři roky později přestoupil k baptistům a po skončení studia převzal malý, stočlenný sbor ve Wainsgate v hrabství Yorkshire, kde byl ordinován. Byl to chudý sbor. Plat mu dávali zčásti v bramborách, zčásti ve vlně. Roku 1772 dostal pozvání na velký, bohatý sbor v Londýně. Nabízela se mu skvělá budoucnost. Neodolal a lákavé pozvání přijal.

Když už bylo všechno, co měl, naloženo na vůz, chtěl se rozloučit se sborem. Byli tu mladí lidé, které oddal, děti, které choval na klíně a vyučoval, starší, které podpíral a povzbuzoval. Byli to prostí lidé, málokdo z nich uměl číst a psát. Jejich upřímnost a věrná oddanost a jejich slzy nad ztrátou pastýře nakonec Fawcetta přemohly. Prikázal vozkovi, aby věci zase složil s vozu, a rozhodl se, že ještě nějaký čas zůstane. Nakonec zde byl až do konce života a místo v Londýně nikdy nepřijal. Přesto se stal jedním z nevlivnějších kazatelů v Anglii. Založil školu pro kazatelský dorost, psal knihy, publikoval básně. Za všechnu tuto práci ho jedna americká teologická škola poctila čestným doktorátem. Zemřel ve Wainsgate padesát pět let po tomto „odloženém“ loučení.

Bud' žehnán svazek ten (114)

Jeden anglický hymnolog napsal, že píseň „Bud' žehnán svazek ten“ byla napsána na památku autorova rozhodnutí setrvat jako pastýř u svého oddaného stádece ve Wainsgate. V autorových záznamech o tom sice nikde není zmínka, obsah písně však naznačuje situaci při pohnutém loučení. Svazek lásky je silnější než jakékoli rozdělení, protože nás spojuje Pán církve. Nesporně ho k této písni inspiroval sbor.

Ve všech baptistických a kongregačních zpěvnících angloamerického světa, vydaných v 19. století, najdeme několik Fawcettových písní a ani později tyto písně zcela nevymizely. Nejoblíbenější mezi nimi je bezesporu „Bud' žehnán svazek ten“. Překlad do češtiny pořídil Jan Hochman.

Ve *Zpěvníku ECM* je pod jeho jménem ještě uvedena píseň „Pane, pusť nás s požehnáním“ (445). Objevuje se v letech 1773 – 1780 v mnohých sbírkách jako píseň na závěr shromáždění, vždy však bez uvedení autora.

V pozdějších sbírkách má značku „F“, z čehož se usuzovalo na Fawcetta.
Důkazy pro to však nejsou.

Viz také EZ č. 484 a KK č. 635.

Přátelé metodistů

Kromě těch, kteří byli přímo ovlivněni službou metodistických kazatelů a kteří se připojili k metodistickému hnutí, byt někdy jenom na čas, bylo také mnoho těch, kteří byli tomuto hnutí nakloněni a sympatizovali s ním.

PHILIP DODDRIDGE (1702 – 1751)

Philip Doddridge patří k významným autorům v Anglii 18. století. Byl přední postavou nonkonformistů, kteří byli proti úzkému spojení církve a státu a žádali naprostou náboženskou svobodu. Odmítali také katolizující tendence, objevující se v anglikánské církvi. Nonkonformisté se sdružili v kongregační církev a Doddridge sloužil několik let jako kazatel v anglickém Kibworthu a v Northamptonu.

Narodil se jako nejmladší z dvaceti dětí. Při narození byl tak slabý, že se lidé domnívali, že nepřežije. Porodní asistentka se věnovala vyčerpané matce a víceméně náhodou si všimla, že novorozeně dýchá. Nikdy v životě nebyl tělesně nejsilnější, vynikal však duševními schopnostmi. Byl hrdý na to, že jeho předkové trpěli pro svou víru. Ostatně, dědeček z matčiny strany John Banman uprchl za Třicetileté války z Prahy. Když bylo Philipovi sedmnáct, šel na akademii nonkonformistů právě v Kibworthu, kde byl později kazatelem. Už v sedmadvaceti letech se stal ředitelem nově založené akademie v Northamptonu a univerzita v Aberdeenu ho poctila čestným doktorátem teologie.

Wesley ho zmiňuje ve svých spisech několikrát a roku 1745 ho v Northamptonu navštívil. V *Deníku* píše, že to bylo v hodinu, kdy vykládal Písmo mladým mužům svěřeným jeho pastýřské péči. „Požádal mne, abych zaujal jeho místo. Snad nebylo semeno zaseto nadarmo.“ Oba muže spojovala láska k chudým a touha po svatosti života. Proto si Wesley Doddridge tolik vážil. V úvodu k *Výkladovým poznámkám k Novému zákonu* píše, že kromě J. A. Bengelovi je při napsání tohoto díla zavázán dr. Heylynovi, dr. Guysemu a „zesnulému zbožnému a učenému dr. Doddridgeovi“. Přátelství s metodisty a zejména s Johnem Wesleyem, anglikánským farářem, vyneslo Doddridgeovi mnoho zlostných dopisů. Kritikům odpovídal: „Přál bych si, aby se vůči těmto mužům projevovalo méně nevráživosti a zloby... Jsem ochoten myslet si to nejlépeší o těch, pro které mám jasný důvod k obdivu.“

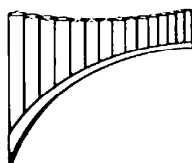
Doddridge zemřel poměrně mladý jako mnoho lidí v té době na tuberkulózu. Ještě se jel léčit do Lisabonu, avšak domů se už nevrátil. Přestože měl stále bolesti a trpěl slabostí, nikdy si nestěžoval a nereptal a vždy se radoval z Boží milosti.

Ó šťastný den (174)

Doddridge napsal okolo čtyř set písní, což je ve srovnání s jinými básníky poměrně málo. Autora však přežilo více textů než mnohého plodnějšího kolegu. Psal spíše písně „vyučující“ a tak vezpíval evangelium do srdce lidí. Mezi těmito písněmi však je přinejmenším jedna, která je velice osobní. Popisuje velkou změnu v srdci člověka, který přijal Boží milost: „Ó šťastný den, kdy pozbaven byl hříchu jsem Tvou krví jen, můj Jezu!“ Každá sloka se snaží popsat nesmírné štěstí člověka, který vydal svůj život Bohu: „Jsem svého Pána a On je můj,“ jak zní anglický originál doslova.

Český překlad pochází od kazatele někdejší Jednoty českobratrské (dnes Církev bratrská) Aloise Adlofa. Oproti originálu klade překlad daleko větší důraz na výzvu jít, běžet k Pánu, pohledět na něho u víře, vyznávat, že „i já smím slavit šťastný den“. Z písně původně „popisné“ se tak stala píseň evangelizační. Refrén, který je k písni připojen, však není od Doddridgeho.

Viz KK č. 397.

JOHN NEWTON (1725 – 1807)

John Newton prožil velice bouřlivé mládí, než našel cestu ke Kristu. Jeho matka, velmi zbožná žena, zemřela, když mu bylo sedm. Otec, námořník, musel trávit dlouhý čas od domova a tak byl chlapec ponechán sám sobě. Brzy setřásl matčin vliv a prohlásil se za bezbožníka. A podle toho také žil. Otec se bál o jeho další výchovu a tak ho, jedenáctiletého, vzal s sebou na loď. Domníval se, že ho tam bude mít jako kapitán lodi na očích. Chlapec se však naučil od námořníků to, co ještě neuměl, a dělal otci jenom ostudu.

Později byl naverbován na válečnou loď. Nelíbila se mu však tvrdá kázeň a tak jednoho krásného dne v Africe utekl a dal se na loď, která vezla otroky. Zde s ním zacházeli ještě krutěji. Znovu utekl, tentokrát do Anglie. Když pak byl opět na moři, dostala se mu do ruky kniha Tomáše Kempenského *O následování Krista*. Jednou v noci, když loď ztroskotala a smrt byla na dosah, vyznal Newton Bohu, že se chce zřici bezbožného života, a prosil, aby ho Bůh přijal a zachránil. To ještě nechápal, že obchodování s otroky je zlem a stal se na nějakou dobu kapitánem na otrokářské lodi.

Oženil se a usadil v Liverpoolu. Zde se dostal pod vliv Johna Wesleyho a George Whitefielda a chodil občas do metodistických shromáždění. Věděl, že ho Bůh volá do kazatelské služby. Anglikánská církev však váhala přijmout muže s takovou minulostí. To Wesleyho rozzlobilo. V *Deníku* napsal: „Měl jsem dlouhý rozhovor s panem N(ewtonem). Jeho případ je velice zvláštní. Naše církev vyžaduje, že faráři musí být učení a musí mít univerzitní vzdělání. Kolik jich však má univerzitní vzdělání a nemá známost! A tito lidé jsou ordinováni! A člověk, který má vynikající známost a vede vzorný život, nemůže být ordinován, protože nebyl na univerzitě! Jaká fraška!“ (20. března 1760). Newton byl nakonec roku 1764 ordinován a ustanoven v Olney jako zástupce nepřítomného faráře.

Newton zachytil svůj životní příběh písemně. Wesley si poznamenal v *Deníku*, že „četl podruhé Newtonovu živou knihu *Zpráva o vlastní zkušenosti*. Je v ní cosi mimořádného, člověk to však dokáže vysvětlit bez špetky predestinace. Nepochybuji o tom, že jeho obrácení, podobně jako obrácení plukovníka Gardinera, bylo odpovědí na modlitby jeho matky“ (16. srpna 1769). Newton se totiž přidal ke kalvinistickému směru. Byl přesvědčen, že byl tak špatný a že ho Bůh mohl zachránit a prokázat mu milost jenom proto, že si ho už před narozením vyvolil.

V dvaasedmdesáti letech mu už nesloužila paměť tak dobře jako za mlada. Dvě věci však nikdy nezapomněl: „Jsem velký hříšník,“ říkával bývalý neznaboh, „avšak Ježíš je velký Spasitel“. Také zrak už mu slábl. Ozvaly se hlasy, že by měl skončit službu. Stařec namítal: „Cože, starý africký ruhač by měl přestat, pokud ještě může mluvit?“ Newton věděl, co to je milost!

Je pochován v Londýně, v St. Mary Woolnoth, kde byl v posledních letech svého života farářem. Náhrobní epitaf pochází od něho a dobře vystihuje jeho život: „John Newton, farář. Kdysi nevěrec a zpustlík, otrokář v Africe. Nesmírnou milostí našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista byl zachráněn, obnoven, omilostněn a povolán kázat víru, kterou se dlouho snažil potírat, téměř šestnáct let v Olney v Bucku a dvacet sedm let v tomto kostele.“

Věci vypráví se krásné (108)

V Olney vydal Newton zpěvník *Olney Hymns*, kde byla píseň „Věci vypráví se krásné“ uveřejněna poprvé. Je tam pod nadpisem „Sijón, neboli město Boží“. K písni připojil text z *Izajáš 33,20.21*: „pohleď na Sijón, město našich slavností!“. Úvodní řádek však spíše připomíná *Žalm 87,3*: „Přeslavné jsou to věci, které se o tobě hlásají, ó město Boží.“ Sijón je básnický výraz pro Jeruzalém, Boží město. Tato píseň se pokládá za jednu z nejlepších v jeho tvorbě a řadí se mezi nejlepší v anglické hymnologii vůbec. Vyjadřuje touhu po Boží přítomnosti a Božím milostivém vedení. Podobně jako Williamsova píseň „Veď mne, mocný Hospodine“ oslavuje i ona způsob, jak Bůh vedl svůj lid na poušti, připomíná mrak a sloup ohnivý a manu. Proto „vzdejme Jemu chválu,“ který „prosby naše vyslychá“.

Píseň se zpívala na nápěv J. Haydna (1732 – 1809), který je podkladem rakouské státní hymny. Tato melodie je například ještě ve starém metodistickém zpěvníku z roku 1908. Protože to však je zároveň také nápěv německé státní hymny, přechází se dnes na jiné melodie. Ve *Zpěvníku ECM* je doporučena ochranovská melodie z doby kolem roku 1740, britský metodistický zpěvník má jako alternativní melodii nápěv od C.V.Taylora.

Skrze nový týden zas Bůh nás proved rukou svou (158)

Píseň je zařazena do skupiny „Den Páně“. Shromáždění vstupuje s chválami před Boha, vzdává Bohu díky za uplynulý týden a raduje se z Boží přítomnosti. Je to typ písňe, který byl napsán zcela účelově s určitým zaměřením podle potřeb sboru.

Přednes, duše, žádost svou (168)

Na farnosti v Olney se Newton scházel se sborem každý týden v úterý večer k modlitebním shromážděním. Z těchto shromáždění vzešlo požehnání pro celou církev. Newton totiž měl ve zvyku, že na každé shromáždění připravil týden co týden novou píseň, buď svou nebo někoho jiného. Tady se například prvně zpívalo „Věci vypráví se krásné“, „Jak sladce jméno Ježíš zní“ a také píseň „Přednes, duše, žádost svou“. Těmto shromážděním vděčíme za nejednu píseň, kterou dnes církev zpívá.

Písňe pak vyšly tiskem ve zpěvníku *Olney Hymns*, kde je celkem 348 písní. Připravil je spolu s básníkem Williamem Cowperem (1731 – 1800), který žil rovněž v Olney a má ve zpěvníku 67 písní. Newton nikdy o sobě netvrdil, že je básníkem, spíše označoval sám sebe za „veršotepce“. Chtěl prostě vyhovět svému sboru v době, kdy nebyly zpěvníky, a tak vytvořil vlastní písňe.

Píseň je výzvou k modlitbám. Ježíš, který nám „kázal prositi“ (překlad F. T. Bastela), ti k modlitbě „některé ne,“ jak je doslova v anglickém originále. Autor v písni naznačil postup při modlitbě: od vyznávání hříchů přes prosbu o odpuštění až k prosbě o poslušnou poddanost Kristu. Ve vynechané druhé anglické sloce říká Newton, že přicházíme ke Králi, plnému milosti a moci, proto „nikdo nemůže žádat příliš mnoho“. To Newton sám okusil na svém životě.

Jak sladce jméno Ježíš zní (313)

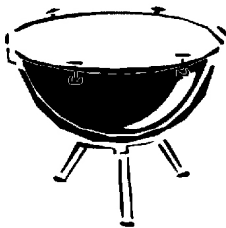
Ve Wesleyho *Deníku* najdeme pod datem 19. dubna 1764 dopis, který Wesley dva roky předtím poslal lordu Dartmouthovi. Uvádí v něm seznam anglikánských duchovních, kteří se přiklonili na stranu kalvinistických metodistů. Mezi nimi je také jméno Johna Newtona. Wesley se s ním však nerozešel úplně, protože roku 1781 otiskl píseň „Jak sladce jméno Ježíš zní“ ve svém časopise *Arminian Magazine*.

Píseň, vytištěná prvně dva roky předtím v *Olney Hymns*, se pak objevila v téměř každém význačnějším zpěvníku a byla přeložena do řady jazyků, včetně latiny. Newton k písni připojil biblický verš: „Příjemně voní tvé oleje, nejjistší olej – tvé jméno“ (*Pís 1,3*). Olej nejen vydává sladkou a příjemnou vůni, ale má také léčivý účinek. Takové je jméno Ježíš: „To léčí žal i rány v ní, pryč úzkost děsící. To hojí srdce raněné, když bouřně hrud' se dme...“

Píseň je oslavou jména Ježíš. To vyznává člověk, který se tomuto jménu kdysi rouhal, nakonec v něm však našel základ života: „Ty drahé jméno, skálo

má, můj úkryt jsi a štít. Já nevyčerpám zřídla tvá, vždy více z nich smím vzít.“ Všimněme si titulů, které v písni dává Ježíši: Pastýř, Choť, Prorok, Kněz, Král, Pán, Život, Cíl. Jméno „choť“ vyvolalo různé úpravy, neboť jak může říci muž, že Ježíš je jeho „choť“?

Newton v posledních letech života skoro neviděl. Vypráví se, že jednou v neděli roku 1807 měl kázat a pomocník mu tiše přečetl první bod poznámek. Kazatel řekl: „Ježíš Kristus je převzácný!“ Pomocník mu zašeptal další bod. „Ježíš Kristus je převzácný,“ opakoval Newton. „Ano, pokračujte,“ řekl pomocník, „to už jste řekl.“ „Řekl jsem to dvakrát a řeknu to ještě jednou: Ježíš Kristus je převzácný!“ Pak oznámil píseň, kterou napsal v roce 1779, v roce, kdy převzal velký sbor v Londýně: „Jak sladce jméno Ježíš zní do duše věřící...“

ROBERT ROBINSON (1735 – 1790)

Robert Robinson pocházel z chudých poměrů. Otec mu zemřel, když mu bylo třináct a ovdovělá matka žila ve značné bídě. Říkalo se o ní, že to byla velice zbožná žena. Toužila po tom, aby se její syn stal anglikánským duchovním. Na studie však nebyly peníze a mladík musel nastoupit do učení u jednoho holiče v Londýně. Roberta však více přitahovaly knihy než holení a stříhání zákazníků. Nakonec byl z učení propuštěn.

Roku 1752 se jeho život změnil. S kamarády potkali starou opilou ženu a ta mu prorokovala, že bude žít dlouho a spatří své děti a svá vnoučata. Rozhodl se, že bude věnovat více času čtení. V tu dobu zcela náhodou uslyšel kázat G. Whitefielda, který mluvil na text z *Matouše 3,7* o „nadcházejícím hněvu“. Toto slovo ho zasáhlo v srdci. Po téměř tři roky hledal a chodil ve strachu, až pak ve dvaceti letech našel „pokoj na základě víry“. Na prázdné stránce jedné jeho knihy se našlo latinsky psané svědectví, kde vyznává, že „ve čtvrtek dne 10. prosince 1755 se mu dostalo plného odpuštění v drahé krvi Ježíše Krista“.

Robinson zůstal v Londýně a chodil na kázání Johna Wesleyho a dalších evangelistů. Po třech letech prošel společenstvím kalvinistických metodistů a společenstvím independentů, až ho nakonec pozvali baptisté do Cambridge, kde měl v lednu 1759 své první kázání. Zde se pak stal kazatelem tohoto sboru. Proslul několika publikacemi, mimo jiné také napsal *Dějiny baptismu a baptistů*.

Přijď, ty zřídlo všeho blaha (193)

Jeho písně jsou strohé, ale melodické, evangelikální, nikoli však sentimentální. První zmínka o písni „Přijď, ty zřídlo všeho blaha“ je ve sbírce písní, která byla vydána roku 1759. Má celkem čtyři sloky. Vyskytuje se i v dalších sbírkách, jako například ve Whitefieldově zpěvníku a ve zpěvníku lady Huntingdonové. Tato skutečnost vedla k dohadům, že by autorkou mohla být hraběnka. Mnoho důkazů však mluví pro Robinsona.

Píseň navazuje na *1 Samuelova 7,12*, kde je řeč o tom, že prorok Samuel po vítězství nad Pelištejci postavil pamětní kámen mezi Mispou a Šen a dal mu jméno Eben-ezer; prohlásil: „Až potud nám Hospodin pomáhal.“ Autor vyslovuje naději, že tento milostivý Bůh „pomáhat mi bude dále, nebeských až dojdou bran“.

Současníci Wesleyů

Ne všichni současníci byli nakloněni oběma Wesleyům a jejich spolu pracovníkům. Nepřátelství přicházela od lidí nevěřících, ale také od věřících, kteří zastávali jiný názor, zejména od těch, kdo stáli na straně zastánců predestinace. Jedním z těchto tvrdých odpůrců Wesleyova arminianismu byl farář Toplady.

AUGUSTUS MONTAGUE TOPLADY (1740 – 1778)

Jeho otec byl důstojníkem v britské armádě a zahynul při obléhání Kartaginy krátce po Augustově narození. Hoch byl později dán do školy v Londýně a v Dublinu studoval na Trinity College. Zde pak uvěřil. Napsal o tom: „Je to divné, že já, který jsem tak dlouho sedával na výsluní Anglie, jsem měl být přiveden k Bohu v zapadlé části Irska, uprostřed hrstky lidí, kteří se shromáždili ve stodole, a službou člověka, který sotva uměl hláskovat své jméno. Jistě to bylo Boží dílo a byl to zázrak. Tato vzácná moc musí být od Boha, nemůže být z lidí.“ Tímto člověkem byl metodistický laický kazatel James Morris, vynikající řečník, který vůbec nebyl negramotný. Po studiích byl Toplady ordinován a stal se farářem anglikánské církve, nakonec farářem francouzských kalvinistů v Londýně. Byl přísným zastáncem dvojí predestinace, pro kterou vznikl ostrý spor mezi ním a Johnem Wesleyem.

Wesley ve svých spisech důkladně rozebírá Topladyho učení. Tak čteme na jednom místě: „Pan Toplady, smělý mladý muž, uveřejnil nedávno leták, jehož zkrácený text vyšel o něco později a končí těmito slovy: »Shrnutím všeho toho je: Dejme tomu, že jeden ze dvaceti je vyvolený, devatenáct je ze spasení zavrženo. Vyvolení budou spaseni, ať dělají co dělají, zavržení budou zavrženi, ať dělají co dělají.«“ Proti takovému názoru se Wesley bouřil. Odpověděl mu důkladným rozbořem, v němž odmítá dvojí predestinaci jako nebiblickou. Kdyby byl tento názor správný, potom by bylo Boží pozvání, jak je nacházíme v Bibli, naprosto bezcenné, zvěstování evangelia a volání k pokání by bylo zbytečné. Polemika byla velice ostrá.

Skálo věčná (153)

Toplady redigoval církevní časopis, kde v říjnovém čísle roku 1775 uveřejnil článek, v němž píše: „Padneš-li, pokař se, nezoufej však. Modli se znovu k Bohu, který je mocen tě zvednout a znovu postavit na nohy. Hleď na krev smlouvy a řekni Pánu z hloubi srdce: Skálo věčná, v skryších svých, chraň

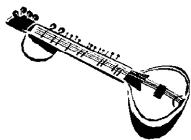
mne, chraň, od hříchů mých...“ O půl roku později napsal článek o národním dluhu, který Anglie nikdy nemůže splatit. Stejně tak člověk nemůže splatit svůj dluh u Boha. Vypočítal, že zhřeší-li člověk jednou za vteřinu, pak to činí za padesát let jeden a půl miliardy hříchů. Kristus však za nás všechno zaplatil. „Můžeme jenom obdivovat a chválit Otce, že nás vyvolil v Kristu a že na něj vložil nepravosti všech nás.“ Článek uzavírá báseň s nadpisem „Modlitba za život a umírání nejsvatějšího věřícího na světě,“ kterou tvoří původně uveřejněná sloka dnešní písně, upravená do nynější podoby a doplněná třemi dalšími slokami.

Toplady byl biblicky fundovaným teologem a píseň vychází z biblických obrazů a obrátů. Thomas Hastings, autor více než jednoho tisíce písňových melodií, napsal hudbu, se kterou píseň nastoupila cestu do světa.

Wesley a Toplady se nikdy neshodli, ač byli oba upřímně věřící. Toplady vyzdvihoval zkaženost člověka, Wesley Boží obnovující moc. Toplady byl o mnoho mladší, měl vznětlivou, prudkou povahu, byl ukvapený ve svém úsudku. Za dva roky po zveřejnění textu zemřel. Píseň však přetrvala vášnivě diskuse, za kterých vznikla. Do roku 1810 ji najdeme v málo zpěvnících, dnes patří mezi oblíbené písně, a to u kalvinistů stejně jako u metodistů a v dalších církevních společenstvích.

V Anglii uspořádali před lety průzkum mezi třemi a půl tisíci lidmi, kteří měli napsat sto nejoblíbenějších písní. Píseň „Skálo věků“ uvedlo tři tisíce dvě stě třináct lidí a mezi nejoblíbenějšími písněmi byla na prvním místě. Mnohým se stala velkým požehnáním právě tím, že jasně ukazuje na Krista, ukřižovaného za nás, a vybízí nás volat k Bohu o milost, když sami nemůžeme učinit nic pro svou spásu.

Viz EZ č. 505, kde je překlad L. B. Kašpara (1890) a KK č. 261 s překladem J. Hochmana. *Zpěvník ECM* má překlad F. T. Bastela.

ANNE STEELOVÁ (1716 – 1778)

Metodistické probuzení v Anglii mělo hluboký vliv na celý národ. Mnozí byli zasaženi zvěstí evangelia, mnozí spolupracovali s Johnem Wesleyem. Probuzení však ovlivnilo i ty, kdo nevstoupili do metodistických sborů. K nim patří také básnička Anne Steellová.

Její otec William Steele, obchodník se stavebním dřevem, byl laickým kazatelem v baptistickém sboru v Broughtonu v hrabství Hampshire. Tuto neplacenou službu konal po šedesát let. Byl zřejmě dobrým kazatelem. Když si místní anglikánský farář stěžoval u biskupa, že členové jeho farnosti odcházejí za Williamem Steelem, biskup mu odpověděl: „Jdi domů, kaž lépe než Steel a lidé se ti brzy vrátí!“

Také Anne byla aktivní členkou otcova sboru. Jako dítě utrpěla úraz, který ji zmrzačil. Často měla bolesti a musela polehávat. Její víra však byla pevná a ve čtrnácti letech byla pokřtěna. A pak prožila životní otřes. Zamilovala se do mladého muže jménem Elscourt a už se měli brát. V den svatby si šel ženich zaplavat do nedaleké řeky a utopil se. Jeho tělo našli už mrtvé. Neví se, zda dostal ve vodě křeč nebo zda se zamotal do vodních rostlin. Ze svatebního veselí byl hluboký zármutek, který poznamenal celý její život. Její víru však nezlomil, i když se dlouho nemohla z tohoto šoku vzpamatovat. Obracela se na Boha a čas, který měla trávit jako manželka a možná i matka, věnovala psaní básní, které byly výrazem její víry.

Cokoli, Otče (266)

Svědectvím toho je píseň „Cokoli, Otče, z pozemských mi zapřeš radostí: Nechť srdce mé se v rukou Tvých zbaví žalostí. Ó dejž mi srdce vděčnosti, jež reptat neumí, jež v zármutku i radosti vždy Tebe, Boha, ctí“, kterou v té době napsala.

Své známé často překvapila verši, které jim předčítala. Dlouho se nedala přemluvit, aby je vydala tiskem. První sbírka básní vyšla, když už jí bylo přes čtyřicet. Otec si tehdy poznamenal do svého deníku: „Dnes poslala Nanny část svých básní do Londýna, aby byly vytištěny... Modlím se, aby je Bůh požehnal k užítku mnohých a ji zachoval pokornou.“

Už za jejího života byly její texty vysoce ceněny a kladeny vedle písní Wattse a Doddridge. V 19. století najdeme značný počet z celkem 144 písní, které napsala, snad ve všech anglických sbírkách. Když jí bylo třiapadesát

let, vyšel v Anglii nový baptistický zpěvník, který obsahoval dvaasedesát písní od Anne Steelové.

Byla to pravděpodobně první žena vůbec, která psala a zveřejnila duchovní písně, jež měly trvalou hodnotu. O ženách jako básnířkách tehdy nepanovalo valné mínění. Anne Steelová se v tomto ohledu stala průkopnicí. Baptistický hymnolog W. R. Stevenson prohlásil roku 1892, že „mezi baptistickými autory písní stojí A. Steelová v čele, počítáme-li množství písní, které našly místo ve zpěvnících za posledních sto dvacet let, nebo oblibu, se kterou se zpívají.“

Dokud Tě, Jezu, mám (324)

V písni je silná výpověď víry ve smyslu důvěry. Její osu tvoří druhý verš připomínající *Žalm 23*, kde je Pán Ježíš označen za Dobrého Pastýře. On je blízko i když „slunce zastře mrak“ a kdyby „stihl mne i pád“. Píseň končí vyznáním (podle německého textu): Můj Ježíš mne miluje, to je mým rájem.

Tato píseň byla uveřejněna v první sbírce z roku 1760. Nepatří k jejím nejznámějším. Slyšíme ji dnes často v německé jazykové oblasti, odkud našla cestu také do našeho zpěvníku v překladu G. J. Maláče. Ten se přidržel věrně německého textu, který pochází od metodistického kazatele E. Gebhardta (ve *Zpěvníku ECM* je mylně uveden jako autor písně).

Původce melodie není znám. Německy se píseň objevila v *Radostném poselství*, vydaném roku 1875 v Basileji ve Švýcarsku, aniž by byl udán pramen. Ve zpěvníku Modrého kříže z roku 1903 je uveden jako pramen „ruský nápěv“ a tento údaj převzaly další zpěvníky. Hudební historici zjistili určitou příbuznost se skladbou ruského komponisty Alexandra Varlamova „Rudý sarafán“, melodie písně však má vlastní svéráz. Její skladatel nám asi zůstane provždy utajen.

WILLIAM COWPER (1731 – 1800)

Byl mladším současníkem Johna Wesleyho, ten se s ním však nikdy nesešel. V *Deníku* Johna Wesleyho najdeme dne 19. a 20. března 1783 poznámku, že četl Cowperovy verše a Cowperovo jméno se několikrát objevuje ve Wesleyových dopisech. Dne 6. prosince 1788 napsal: „Rád bych se setkal s panem Cowperem, nemám však žádnou možnost.“ Wesley byl v té době už hodně starý. Není vyloučeno, že dokonce snad uvažoval o vydání Cowperových básní. Ještě pár dní před smrtí napsal, že „pana Cowpera neviděl“.

Jeho život byl spíše tragický. Když mu bylo šest let, zemřela mu matka. Cowper se s touto ztrátou nedokázal vyrovnat. Měl jemnou povahu a ve škole byl terčem různých útoků svých spolužáků. Nabyt dojmu, že okolí je vůči němu zaujato, že se mu jenom posmívá a chová k němu odpor. Měl se stát právníkem a byl dán na praxi do právnícké kanceláře. Do této doby spadá jeho láska k sestřenici Teodoře, se kterou se zasnoubil. Melancholický William však nedokázal navázat hlubší citový vztah, byl příliš uzavřen do sebe. Otec Teodory nakonec tento vztah přerušil a William se s ní už nesešel, i když pak oba zůstali svobodní.

Ani v zaměstnání neměl Cowper úspěch. Jeden bratranec mu chtěl opatřit výhodné zaměstnání v Domě lordů s minimálními povinnostmi a pravidelným příjmem. Měl se však podrobit veřejné zkoušce a to pro něho bylo nepřekonatelnou překážkou. Namlouval si, že jsou všichni proti němu a pokusil se o sebevraždu. V té době se u něho začínala projevovat vážná duševní porucha. Ve čtyřiceti letech byl agresivním maniakem. Jeho bratr za ním přišel z Cambridge, aby se o něho staral. Jiný bratranec, farář Madan, se mu věnoval po duchovní stránce. Cowper byl přesvědčen, že ho Bůh zatratil a že pro něho není žádná naděje. V tomto stavu byl dán do léčebného ústavu. Naštěstí tam narazil na lékaře, který se mu věnoval s láskou a nakonec ho ze stavů úzkosti a strachu dostal.

Potom se ho ujal John Newton, který byl kdysi námořníkem a obchodníkem s otroky. Když byl jmenován farářem v Olney, poskytl Cowperovi nový domov. Zařídil mu pracovnu na zahradě a měl ho k tomu, aby pravidelně psal písně pro modlitební shromáždění. Ve sbírce *Olney Hymns*, kterou Newton uveřejnil, jsou nejen jeho básně a klasické verše anglické poezie, nýbrž také Cowperovy verše. Farář tak pomohl nemocnému básníkovi.

Znám pramen krví naplněn (67)

Píseň „Znám pramen krví naplněn“ vznikla nejspíš roku 1771 a o rok později vyšla tiskem. Základem písně je *Za 13, 1*: „V onen den vytryskne pro dům Davidův i pro obyvatele Jeruzaléma pramen k obmytí hříchů a nečistoty.“ Cowper zde viděl pramen Kristovy krve, prolité na golgotském kříži. Některým se zdála jeho formulace o prameni krve urážlivá a tak J. Montgomery změnil roku 1819 text následovně: „Z Golgoty pramen vychází, pramen vody a krve...“

Wesleyho a jeho stoupence nezajímaly teologické hádky o slovíčka. Šlo jim o spásu lidí, o jejich srdce, nikoli o dogmatické formulace. Je třeba, aby se člověk cele vydal Bohu a přijal odpuštění. Proto zvěstovali radostnou zvěst, že Ježíš za nás zemřel a že pro jeho oběť na kříži jsou nám odpuštěny hříchy. Tuto zvěst pochopil a zvěstoval i William Cowper: „Znám pramen krví naplněn, jenž proudí z Krista žil, a hříšník každý v něm vnořen, jest zbaven hřícha sil.“

Ve *Zpěvníku ECM* se tato píseň vyskytuje dvakrát, což také svědčí o její oblíbenosti. Jednak jako „Znám pramen krví naplněn“ (67) v překladu V. K. Frouly, jednak jako „Ve zdroji prýštícím se z ran, jež strpěl Ježíš můj“ (74) v překladu A. Adlofa. Froula se více snažil přidržet původního anglického textu. Jako autor melodie je u Froulova překladu uveden L. Mason, u Adlofova překladu není hudebník jmenován. Ale ani L. Mason zřejmě není autorem melodie písně č. 67. Americký metodistický zpěvník píše, že to je melodie zpívaná při amerických táborových shromážděních v 19. století.

Viz KK č. 125, kde je překlad A. Adlofa.

Slyš, má duše v tento čas (259)

Když Cowper trpěl svými úzkostnými stavy, prožil jednoho dne osvobodivou radost. Oslovila ho Bible, jako by mluvila přímo do jeho situace. Četl Janovo evangelium, Ježíšův rozhovor s Petrem po svém vzkříšení, kde se Petra ptá: „Miluješ mne?“ (*J 21, 15*). Tu Cowper napsal: „Slyš, má duše v tento čas, Pán to jest, toť jeho hlas: Rci zda nad vše ve světě miluješ mne, ptám se tě?“ (překlad J. Bašteckého).

William Cowper, zlomený a ztroskotaný člověk, nakonec uvěřil, že ho má Bůh rád. A ti, kdo měli rádi jeho, byli šťastni, že mu mohou poskytovat důkazy této lásky. Zařídili mu malý příjem, ze kterého žil.

Hlavním tématem písně je láska. Nikoli naše láska k Bohu, nýbrž Boží

láska k nám. Láska, která se nám dává poznat tím, co pro nás učinila, láska, která převyšuje lidskou lásku. Myslel zde asi na slovo z *Iz 49,15*: „Cožpak může zapomenout žena na své pacholátko... I kdyby některé zapomněly, já na tebe nezapomenu“ a na slova *Pís 8,6*: „Silná jako smrt je láska“, láska Boží k nám.

Píseň byla poprvé uveřejněna roku 1768 a rychle získala oblibu u vydavatelů zpěvníků. Vyskytuje se dokonce i latinský překlad. „Slyš, má duše v tento čas“ je jednou z nejlepších Cowperových písní.

Metodisté v Americe

Metodistické probuzení v 18. století v Anglii bylo prodchnuto zpěvem a chvalozpěvy. Ty ani později neutichly. Metodismus bude napořád spojen s radostnými zpěvy, které budou charakteristické pro evangelikální probuzení v Americe. Také zde měl metodismus své autory.

WILLIAM HUNTER (1811 – 1877)

Narodil se v Irsku, v hrabství Antrim, poblíž města Ballymoney. Když mu bylo šest, emigrovala rodina do Nového světa. V Irsku byla bída a nezaměstnanost a tak mnoho Irů odcházelo do Ameriky. Po dokončení studia na Madison College se stal kazatelem Metodistické episkopální církve a sloužil na různých sborech v Západní Virginii. Působil také jako profesor hebrejštiny na Allegheny College a nějakou dobu redigoval církevní časopis *Pittsburgh Christian Advocate*. Je autorem řady publikací.

Už roku 1838 vydal zpěvník *Vybrané melodie* s řadou svých písní. Tento zpěvník byl tak úspěšný, že se dožil několika vydání v celkovém nákladu sto padesáti tisíc výtisků. Vydal tři sbírky písní, kde je všech jeho sto dvacet pět vlastních textů. Některé z nich byly přeloženy také do různých indiánských nářečí.

Roku 1876 byl na Generální konferenci zvolen do komise, která revidovala zpěvník Metodistické episkopální církve. V této sbírce jsou také dvě z jeho písní.

Aj, lékař velký přítomen (117)

Tato píseň vyšla prvně roku 1859 ve sbírce *Modlitební zpěvy*. Do češtiny ji uvedl kazatel Alois Adlof a tento překlad se používá podnes.

Píseň oslavuje Ježíše jako toho, který říká „buď hřícha pozbaven“. Celou písní se nese tato radostná jistota, že nám je odpuštěno, protože Ježíš nám získal věčnou spásu. Proto máme důvod se radovat a jsme zváni pracovat na jeho vinici. „A až ten slávy přijde den, v němž zaskví se nám Ježíš, On bude věčně veleben, a jméno jeho Ježíš!“

Viz KK 296

FANNY CROSBYOVÁ (1820 – 1915)

Fanny Crosbyová, dívčím jménem Frances Jane van Alstyneová, se narodila na venkově v americkém státě New York jako zdravé dítě. Když jí bylo asi šest neděl, nachladila se a dostala zánět očí. Vesnický lékař jí na oči předepsal horkou křenovou placku. A výsledek: malá Fanny ztratila navždy zrak. Nedlouho poté jí pak zemřel otec.

Když jí bylo pět, sousedé se složili a vybrali peníze, aby mohla jít do New Yorku za očním odborníkem dr. Valentinem Mottem. Po důkladné prohlídce si specialista soucitně povzdechl: „Ubohé nevidomé děvče!“ Tento projev sympatií věhlasného lékaře utkvěl Fanny Crosbyové v paměti po celý život. Matka ji utěšovala tím, že i někteří velcí muži jako básník John Milton byli nevidomí. Jejich fyzické možnosti byly omezené, tím více však se prohloubil jejich duchovní rozhled. Fanny se smířila se svým údělem, nikdy neměla hořkost vůči lékaři, který ji špatným léčením připravil o zrak. Naopak, často říkala, že i když doktor udělal chybu, Bůh chyby nedělá. Když ji vnímání viditelného světa nerozptylovalo, soustředila se tím více na Boží přítomnost v jejím životě.

V patnácti letech nastoupila do newyorského Institutu pro nevidomé a zůstala potom ve škole jako učitelka. Zde se seznámila s mladým mužem, který ji okouzlil. Říká: „Zdá se, že někteří lidé zapomínají, že nevidomá děvčata mají stejně velkou touhu po lásce a milují právě tak vroucně jako ta, která mají dobrý zrak. Když mi bylo asi dvacet, přišel do našeho ústavu mladý muž, Alexander van Alstyne. Byl též nevidomý a velice nadaný. Když uslyšel několik mých básní, začal se zajímat o mou tvorbu. A když jsem já uslyšela něžnost jeho hudby, začala jsem se zajímat o něho.“ A pak Fanny líčí lyrickými tóny chvíli, kdy se „láska potkala s láskou a celý svět byl proměněn“. V březnu 1858 se vzali. Narodilo se jim dítětko, které však zemřelo. „Bůh nám dal útloucké miminko, ale andělé přišli a vzali naše dítětko k Bohu, před Boží trůn,“ vyznala zarmoucená matka. Ani to ji nezlomilo.

Byla nadanou literátkou, básně psala už velice záhy. Říká: „Vzpomínám si, že už když mi bylo osm, začala jsem ve své mysli sprádat básnické tvary. Když jsem utrhla kvítek a poznala jeho vůni, chtěla jsem jeho krásu vyjádřit básnickou formou. Když jsem uslyšela zpívat ptáčka, toužila jsem, abych porozuměla jeho melodii. A když jsem se procházela s babičkou kolem potůčku a naslouchala šplouchání vody, pociťovala jsem v nitru touhu vyprávět o bublající říčce.“ Psaní veršů pak naplňovalo její život. V tom objevila

své životní poslání. Verše psala snadno, jinak by nevytvořila tak ohromné básnické dílo. Počet jejích básní jde do tisíců.

Ač byla vychovávána křesťansky a znala dlouhé oddíly Bible nazpaměť, nemohla říci s jistotou, že je spasena. Chyběla jí jistota víry, o které mluví Bible. Jako třicetiletá navštívila evangelizační shromáždění v místním metodistickém sboru, kde byla členkou, a tam vydala svůj život Bohu. Stalo se tak při zpěvu písně Isaaca Wattse, která dnes už upadla v zapomenutí: „Zde, Pane, se Ti vydávám, toť vše, co mohu udělat...“ Po této duchovní zkušenosti dala své básnické umění cele do služeb svého Pána. Psala prosté verše s jasným evangelizačním zaměřením. Kritici říkají, že básně jsou až příliš prosté, citové, a nemají vždy literární úroveň. Každopádně se však staly požehnáním pro tisíce lidí. Odhaduje se, že za svůj život napsala přes sedm tisíc básní, mnoho textů ji přežilo jako duchovní písně. Pět tisíc devět set jich dala do nakladatelství The Biglow and Main Company, které ji od ní odkoupilo a tak měla zajištěn určitý příjem. Ředitelem firmy byl známý zpěvák Ira David Sankey. Nevidomé básnířky si velice vážil; její písně upravoval, vydával tiskem a také zpíval.

Slavte, slavte, Ježíše Vykupitele (16)

Také Sankey byl členem Metodistické episkopální církve. Řídil velkou Nedělní školu, kde zpíval duchovní písně. Když ho jednou uslyšel evangelista Dwight L. Moody, získal ho pro svá evangelizační tažení v Chicagu, potom v Anglii a po celé Americe. Jako zpěvák sbíral nové písně a vydával je tiskem. Nejznámější jeho sbírkou jsou *Posvátné zpěvy a sóla*. V jiné takové sbírce, *Zářící klenoty*, vyšla roku 1869 také píseň „Slavte, slavte, Ježíše Vykupitele“.

Sankey ke konci života rovněž ztratil zrak. To oba ještě více spojilo. O jedné z posledních návštěv u nevidomého zpěváka řekla Fanny: „Posledně, když jsem ho navštívila v Brooklynu, jsme si připomínali mnohá milosrdenství našeho Boha. Byla jsem velmi dojata, když jsem tohoto statného muže našla na loži nevidomého. Oba jsme slzeli, společně zpívali a modlili se. Nikdy si nepomyslel, že by překročil Jordán dříve než já. Při jedné příležitosti mi napsal dopis, v němž stojí: »Přál bych si, abyste, když přijдете do nebe (přijдете-li tam dříve než já), čekala na mne u perlové brány na východní straně města. Až přijdu, vezmu vás za ruku a povedu zlatými ulicemi až k Božímu trůnu. Tam se postavíme před Beránka a řekneme: Nyní tě zříme

tváří v tvář, spaseni tvou milostí, která nezná hranic a které se nic nevyrovná. Jsme šťastni.«“ Sankey však zemřel o několik let dříve než Crosbyová.

Takový byl duch, z něhož se zrodily písně jako „Slavte, slavte, Ježíše Vykupitele.“ Těšila se na setkání s Beránkem Božím v nebi a oslavovala ho už na zemi.

Spasiteli, Jezu drahý, slyš náš vroucí hlas (180)

Tajemstvím jejího života bylo, že svůj život naplnila chválami. „Rozhodla jsem se, že si v srdci uschovám malý klenot, který jsem nazvala »spokojenost«. Ta mi byla útěchou pro celý život. Když mi bylo osm, napsala jsem: »Ó, duše má je šťastná tak, ač vyhaslý je ten můj zrak. V tom světě rozhodnuta jsem být spokojená se svým jhem. Já z požehnání radost mám, v nichž druhý zří snad pouhý klam. Plakat a vzdychat, že slepá jsem, to dělat nechci v srdci svém.«“ Proto se necítila nešťastnou. Jednou dokonce prohlásila, že kdyby jí Bůh nabídl navrácení zraku, odmítla by to, protože až přijde do nebe, chce, aby první tvář, kterou spatří, byla tvář „drahého Spasitele“. Viděla ho zrakem víry a zpívala o něm ve svých písních.

To platí v plné míře také o písni „Spasiteli, Jezu drahý, slyš náš vroucí hlas,“ kterou napsala roku 1868. O dva roky později vyšla tiskem. Je to jedna z jejích nejznámějších písní, která podnes v probuzeneckých kruzích neztratila na své oblibě. Je vyznáním důvěry v Krista, v jehož zásluhách je naše naděje. „Kohož bychom měli v světě, koho v nebesích? Nad život ty nám jsi dražší, neopustíš svých!“

Píseň se stala mnohým lidem velkým požehnáním. Fanny vyprávěla o setkání s bohatým obchodníkem v Pensylvánii, který jí řekl: „Neviděl jsem vás od doby, kdy jste byla s Moodym a Sankeym v Anglii. I když jsem vás neviděl osobně, viděl jsem vás ve vašich písních. Tehdy jsem byl mladým obchodníkem. Pocházím z dobré rodiny z Leedsu v Yorkshire. Dal jsem se na pití a rychle jsem upadal. Pak jsem navštívil shromáždění, kde Moody a Sankey zpívali píseň »Spasiteli, Jezu drahý, nepomíjej nás«. Šel jsem i následující večer na shromáždění. Začalo stejnou písní. Nemohl jsem se už vzpouzet a toho večera jsem svůj život vydal Bohu. Později jsem odjel do Ameriky a začal zde úspěšně obchodovat. To bylo před čtyřiceti lety. Zvykl jsem si, že při sobě vždy nosím některou z vašich písní...“

Viz KK č. 280, kde je překlad A. Adlofa (ECM má překlad J. Bašteckého).

Ó, bratře mileny, hynoucích hledej (222)

Fanny Crosbyová chodila často na evangelizační shromáždění, aby sledovala vliv svých písní a sbírala materiál a náměty pro další tvorbu. Jednou v létě jela ze svého domova v Brooklynu v New Yorku na evangelizaci v Bowery. Tam se rychle rozkřiklo, že mezi posluchači je autorka písně „Spasiteli, Jezu drahý, slyš nás vroucí hlas“. Pozvali ji na stupínek, aby promluvila k bezdomovcům a tulákům. „Tu mi přišla myšlenka,“ říká, „že toho večera má být zachráněn jeden určitý mladík. Řekla jsem proto s důrazem, je-li přítomen mladík, který utekl z domova, aby po shromáždění přišel za mnou. Skutečně přišel asi osmnáctiletý mladý muž a řekl: »Myslela jste mne? Slíbil jsem své matce, že se s ní sejdu v nebi. Ale jak teď žiju, mám pochybnosti, že se tak stane.« Modlili jsme se s ním. Pak povstal a vítězným hlasem zvolal: »Teď vím, že se sejdu se svou matkou v nebi, nalezl jsem Boha!«“

Když se Fanny toho večera vracela, musela stále myslet na tuto příhodu. Podle svého zvyku tvořila verše napřed v hlavě, než je potom diktovala sekretářce nebo přítelkyni. „Když jsem toho večera usedla k práci, stále mi přicházela na mysl slova: »Hynoucí zachraňuj, umřít jim nedej!« Nemyslela jsem na nic jiného než na tato slova. Potom jsem se dala do práce. A než byl čas jít spát, byla píseň hotová. Příští den jsem dala píseň opsat a poslala ji panu Doanovi.“ W. H. Doane k ní pak napsal melodii.

Viz KK č. 537.

Ježíš tě laskavě k domovu zve (241)

Píseň je jasným evangelizačním pozváním. Kazatel vybízí shromážděné, aby své srdce vydali Kristu. Pak se zpívá píseň, v níž se toto pozvání několikrát opakuje: Ježíš tě zve, volá, čeká, vybízí. A při zpěvu písně přicházeli lidé kupředu. Tak psala autorka písně pro evangelizační kampaně, které se staly pozhárnáním pro mnohé.

Zjištění milé, Ježíš můj jest (263)

Tato píseň patří mezi nejzpívanější písně z jejího pera. Dobře vystihuje její zkušenost víry. Vznikla zvláštním způsobem. Roku 1873 ji navštívila Phoebe P. Knappová, blízká přítelkyně a manželka zakladatele jedné pojišťovací společnosti v New Yorku, která příležitostně psala kratší písňové melodie. Při této návštěvě přinesla novou melodii a zahrála ji nevidomé básničce na klavíru.

Pak se zeptala Fanny Crosbyové, co ta melodie znamená. Ta ihned odpověděla: „Zjištění milé, Ježíš můj jest.“ Tak vznikl nápěv dříve než slova.

Český překlad nevystihuje přesně anglický originál. Pořídil jej profesor Ferdinand Hrejsa (1867 – 1953), který byl farářem u pražského Salvátora a posledním superintendentem české luterské církve. Mezi válkami vyučoval církevní dějiny na Husově teologické fakultě v Praze. Přeložil řadu písní, sám básně nepsal. Anglické „*blessed assurance*“ přeložil zeslabeným „zjištění milé“. Crosbyová mluví doslova o „blažené jistotě“: „Blažená jistota, Ježíš je můj! Jaká to předzvěst Boží slávy!“ A potom v refrénu: „To je můj příběh, to je můj zpěv...“ Píseň je vyjádřením zkušenosti víry, jak ji Fanny Crosbyová prožila. Důraz na jistotu víry je důraz, který zvěstoval John Wesley a metodisté.

Cliff Barrows z evangelizačního týmu Billyho Grahama vzpomíná, že při evangelizacích po roce 1948 používali několik písní jako „tématické“. „Zjištění milé“ byla jednou z nich. Zpívali ji při evangelizacích nejdéle, protože tak jasně vystihuje pokoj a radost toho, kdo uvěřil v Pána Ježíše Krista. Píseň připomíná slovo Písma: „Přistupujme před Boha s opravdovým srdcem a v plné jistotě víry“ (Žd 10,22).

Viz KK č. 342, kde je překlad O. Betky a melodie J. Rosy (ECM má překlad F. J. Hrejsy a melodii J. F. Knappové).

Jist v loktech Ježíšových (270)

Fanny Crosbyová jednou napsala: „Ve svém dlouhém životě jsem prožívala mnohé těžké boje a starosti, jak si opatřím chléb a zaplatím nájemné. Nikdy jsem však neztratila víru v zaslíbení, že chléb i vodu jistě dostanu. Stále jsem prosila: Chudoby neb bohatství mi nedávej! Tato modlitba byla vyslyšena.“ „Dnes jsem zde: Prší, vítr fouká, den je chladný a já jsem přesto šťastná jako skřivánek vznášející se k oblakům. Ten, který má péči o vrabečky, nikdy nezapomene na tetu Fanny. Zítra bude svítit slunce, i když dnes je pod mrakem. Hledět na věci ze slunné stránky má cenu tisíce dolarů. Mnoho bouří se opřelo do loďky mého života, vždycky jsem však vplula do přístavu s písní: Bůh dosud koná mnoho zázraků.“

Tuto radostnou jistotu, kterou žila, vyjádřila v písni „Jist v loktech Ježíšových“. Je to snad její neznámější píseň, která patřila k nejoblíbenějším písním amerického probuzení. O jejím vzniku vypráví: „Byla napsána roku 1868. Podnět k napsání dal můj drahý přítel W. H. Doane. Neméně drahý Ira Sankey

se o ní vyjádřil takto: »Žádná píseň v naší sbírce nebyla při evangelizaci v Londýně roku 1874 populárnější. Zpívala se snad na všech shromážděních v královském divadle Pall Mall. Byla přeložena do mnohých jazyků a patří k nejoblíbenějším písním všude, kde se mluví anglicky.« W.H.Doane se velmi zasloužil o proniknutí mých písní na veřejnost. Jednoho dne přišel za mnou a řekl: »Fanny, mám nápěv pro píseň a přál bych si, abyste mi k němu napsala slova.« Několikrát nápěv zahrál a pak jsem zvolala: »Říká: Jist v loktech Ježíšových« a šla jsem do svého pokoje. Asi za třicet minut jsem se vrátila s písní, která se od této chvíle stala útěchou a posilou mnohých obtížených a zarmoucených srdcí.“

U nás někteří lidé tuto píseň nemají rádi. Vadí jim například výraz „hověti“ – hověti si ve stínu jeho lásky. Autorka napsala, že ve stínu jeho lásky duše „sladce odpočine“. Důraz na odpočinutí je biblický. Někteří, kteří vědí o duchovních zápasech, se urážejí nad druhou slokou, že „prost světa pokušení mně nemůž’ škodit hřích“. Autorka to řekla jinak. Mluví o bezpečí v Ježíšově náručí a stejný výraz používá i vzhledem k pečování a pokušení: „Jsem ochráněna v Ježíšově náručí, ochráněna před šířavou péčí, ochráněna před pokušením světa, proto hřích mě nemůže zničit.“ A to je radostná jistota Božího dítěte.

Tvůj, ó Pane, jsem, Tvůj jsem slyšel hlas (275)

Křesťanské písně začala psát Fanny Crosbyová v době, kdy opustila ústav pro nevidomé a navázala spojení s několika významnými církevními pracovníky, zejména hudebníky, kteří ji povzbuzovali, aby pro ně psala texty. Ty pak zhudebňovali. Rytmičké a zpěvné melodie značnou měrou přispívaly k tomu, že se evangelizační a vyznavačské texty rychle ujaly a šířily. Noty k této písni napsal W. H. Doane, jehož melodie vešly ve známost také díky textům Fanny Crosbyové.

Ve *Zpěvníku ECM* je překlad od J. P. Bartáka, dlouholetého superintendenta Evangelické církve metodistické. Za okupace byl jako americký občan internován a pak vyměněn za jednoho Němce z Ameriky. Během pobytu v Americe se musel podrobit operaci a při pobytu v nemocnici ho právě tato píseň oslovila. Po válce o tom napsal svědectví do *Křesťanského buditele* (článek, podepsaný zkratkou JPB psal ve třetí osobě)⁵:

„Překladatel splácí dluh vděčnosti Bohu za zázračnou záchranu ze stavu, jenž byl odborníky prohlášen za beznadějný. Probouzeje se z mrákot po těžké operaci v Chicagu v únoru 1945 byl tak těžce sešněrován, že nemohl vůbec

hluboce vydechnouti. Celý týden nemohl přijímat ani pokrmu ani nápoje a byl udržován na živu jen intravenními injekcemi. Po uplynulém týdnu musil podstoupiti novou operaci. Nejtrapnější bylo, že po celou tu dobu nemohl vůbec spáti. V tomto nehybném stavu bolesti, v dlouhých hodinách dne i noci, byl duchovní pokrm jeho jedinou posilou. Vzpomínal na zaslíbení Písem svatých a znovu a znovu zněla mu v mysli píseň slepé pěvkyně Fanny Crosbyové »*I am Thine, o Lord*«. Nemohl si však jasně vybavit všechna její slova. O půlnoci ho pak navštívil noční sluha, který mu sdělil, že je vlastně kazatelem a jmenuje se Rev. Bentley, ale že koná noční službu, jednak, aby získal praxi, jelikož se chtěl stát misionářem k »posledním kmenům«. Tento muž Boží znal píseň a zazpíval ji tiše, aby nevyrušil jiné pacienty. Překlad předává se nyní širší veřejnosti v naději, že poslouží některé duši znavené a vyjádří tužbu věřících po spojení s Pánem Ježíšem.“

Aj, přijde den (427)

Fanny Crosbyová neměla lehký život. Věděla však, že jednou přijde den, kdy „duše s plesem procitne a uzří slávy Páně jas“. Tento den očekávala, na tento den se těšila.

Text písně „Aj, přijde den“ napsala když jí bylo jedenasedmdesát. Poslala ji nakladatelství Biglow, které jí za ni zaplatilo a píseň založilo se stovkami jiných. Po třech letech byla na letní konferenci v Northfieldu a při jednom shromáždění ji Ira Sankey požádal o slovo. „Bránila jsem se,“ píše Fanny Crosbyová, „nebyla jsem připravena mluvit před tak mnohými lidmi. Sankey však mé »ne« neuznal. Muselo v tom být Boží vedení, když jsem ukončila svůj proslav slovy své písně: »Aj, přijde den, kdy utichne tu náhle mého zpěvu hlas, však duše s plesem procitne a uzří slávy Páně jas.«“

Sankey se jí potom zeptal, odkud má tyto verše. „Vy byste to měl vědět,“ řekla. „Před třemi lety jsem vám tu píseň prodala a celou tu dobu jsem čekala na příležitost, abych ji mohla přednést.“ Sankey totiž řídil nakladatelství Biglow. Dal si pak píseň vyhledat a opsat a požádal G. S. Stebbinse, aby k ní napsal melodii. Udělal to tak dobře, že píseň „Spasen milostí,“ jak zní její anglický text doslova, si získala oblibu a posloužila mnohým.

Na smutečním shromáždění zhodnotil G.M. Brown, kazatel metodistického sboru, kde byla Crosbyová členkou, její život takto: „Její víra byla bohatá a plná, bez jakýchkoli pochybností, které by jí ubíraly jistotu... V tisících písních, které dala tomuto světu, není jediné nejasnosti, klamu. Víra, naděje

a láska byly vždy hlavními strunami, na které dovedla Fanny Crosbyová tak mistrně hrát...“

Viz EZ č. 528, kde je překlad F. Hrejsy (*Zpěvník ECM* má překlad F. Pokorného).

Další písně F. Crosbyové:

Aj, stojím u dveří tu tvých (KK 208)

Drž ruku mou, ó Pane (KK 440)

K práci již (KK 520, Sběrka duchovních písní [1908] č. 217)

Ve tvém jménu, Bože náš (KK 561)

PHILIP P. BLISS (1838 – 1878)

Bliss pocházel z chudých poměrů. Narodil se v jedné zapadlé vesnici v severní Pensylvánii. Jeho rodiče byli dobří lidé, avšak tak chudí, že hudebně velmi nadaný Philip uslyšel prvně hrát na klavír až když mu bylo deset. Měl jediné písňalku z rákosu, kterou mu vyrobil otec. Pak se naučil noty a napsal svou první píseň. Poslal ji do jednoho chicagského nakladatelství s prosbou, že pokud by ji přijali, byl by vděčný, kdyby mu za ni poslali flétnu. Skladatel Root mu poslal tu nejlepší, jakou sehnal, a nabídl mu místo v nakladatelství.

Bliss skutečně do Chicaga šel a stal se ředitelem hudby v Prvním kongregačním sboru. Původně to byl metodista a probuzenecký typ shromáždění, jak jej metodisté zachovávali, ho po celý život přitahoval. To také je znát na jeho tvorbě. Spolupracoval se známým hudebníkem a skladatelem G. F. Rootem při evangelizacích, později s M. Whittlem a také s D. L. Moodym. Okouzloval svým nádherným barytonem a strhával svým nadšením. Jeho zvláštností je to, že psal nejen texty, nýbrž i melodie ke svým písním.

Jeho život skončil předčasně. Po Vánocích 1876 se vracel s ženou do Chicaga a v Ohiu se pod vlakem zřítíl most. Celá souprava se propadla do hlubin, některé vozy začaly hořet. Bliss vypadl z okna, nebyl zraněn, a začal hledat svou ženu. Objevil ji v hořícím voze a když se ji snažil zachránit, uhořel s ní.

Jeho jméno se někdy – i na jeho publikacích – uvádí jako P.P. Bliss. Původně se jmenoval Philipp Bliss a hymnolog Julian zjistil, že škrtl poslední »p« a udělal z něj zkratku „středního jména“.

Ó, jak mne blaží ta rozkošná zvěst (264)

Jednou Bliss zpíval na evangelizačních shromážděních v Chicagu a uvažoval o tom, že většina písní se zabývá láskou člověka k Bohu. Druhý den ráno, když čekal před snídaní na svou ženu, obrátil toto téma a zdůraznil Boží lásku k člověku: „Ó, jak mne blaží ta rozkošná zvěst, Bůh můj že slitovným Otcem mi jest! Ó, jak to v Bibli vždy srdcem mi hne: Ježíš, Syn Boží, On miluje mne,“ jak přeložil J. Pelíšek anglický text do češtiny. Refrén pak tuto radostnou zvěst ještě podtrhuje: „Slyš, světě, Ježíš miluje mne, miluje mne, miluje mne!“

Během svého krátkého života získal jenom na honorářích třicet tisíc dolarů, na tehdejší dobu značný peníz. Vždy však měl na mysli chudobu v mládí

a kromě peněz na zajištění skromného živobytí rozdál peníze na dobročinné účely. Tak dostala v jeho životě Boží láska konkrétní podobu.

Viz také KK č. 314.

Nakloněn téměř uvěřiti (274)

Jednou čekal v neděli večer na vlak do Chicaga. Měl čas a tak zašel do kostela, kde kazatel Brundage četl slovo ze *Skutků 26,28*, kde král Agrippa říká Pavlovi: „Málem bys mě přesvědčil, abych se stal křesťanem“. Během kázání řekl Brundage: „Být málem spasen znamená být zcela zatracen.“ To Blisse oslovilo a téma nové evangelizační písně bylo na světě. Roku 1871 vyšla tiskem.

Ve *Zpěvníku ECM* je český překlad od F. Pelikána (upravený G.J.Maláčem) a také slovenský překlad, který má název „Blízko pri cieli, nechýbá moc“ (301).

Tak dlouho jsem bloudíval v hříších a tmách (283)

Píseň je vlastně svědectvím o tom, že autor bloudil ve světě, uslyšel svědectví a zatoužil po spasení. Pak zaslechl pozvání a uvěřil v Ježíše. To u něho vyvolalo radost a jistotu. Proto je v jednotlivých slokách určité stupňování: Kéž by byl Ježíš můj! On je Přítel můj! Víím, že Spasitel je můj! A toto svědectví má být povzbuzením a vybídkou pro další, aby také přišli k Ježíši. Píseň přeložil G.J.Maláč z němčiny.

Keď káranie, tresty Ducha Božieho (293)

Píseň zdůrazňuje dílo Ducha Božího, který „přijda, obviňovati bude svět z hříchu“ (*J 16,8 Kral.*). Potom je třeba se nevzpouzet, ale dát se „Duchem jeho naplnit“ (*Ef 5,18*), nezarmucovat ho (*Ef 4,30*) a neuhášet (*Ite 5,19*). Píseň přeložila M. Royová z Modrého kříže do slovenštiny.

Další píseň P.P. Blisse:

Vzhůru, bratři, prapor Krista (Sbírka duchovních písní [1908] č. 77; viz KK 539)

JONATHAN BUSH ATCHINSON (1840 – ?)

Narodil se ve Wilsonu ve státě New York v Americe. Víme o něm jenom tolik, že dne 6. září 1874 byl přijat jako metodistický kazatel. Napsal několik písní, z nichž první, napsaná na velikonoční téma, se objevila v prosinci 1874 v časopise pro Nedělní školy. Několik jeho dalších písní bylo otištěno v *Posvátných písních a sólech*, které vydal metodistický zpěvák a nakladatel Ira D. Sankey, který často doprovázel evangelistu D. L. Moodyho při jeho velkých evangelizacích. Atchinsonovy písně mají silný evangelizační náboj.

V srdce klepe Přichozí (239)

Píseň vychází ze *Zjevení 3,20*, kde říká Pán církve: „Hle, stojím přede dveřmi a tluču; zaslechne-li kdo můj hlas a otevře mi, vejdu k němu a budu s ním večeřet a on se mnou.“ V písni se neustále ozývá „vpust’ Ježíše, vpust’“, jak také původně zněl anglický nadpis. On „vše za tě dal, klaň se mu, on tvůj je Král“. Píseň má jasný evangelizační tón, proto v ní je naléhavá výzva: „Přijmi jej, než půjde dál...“

Němečtí a švýcarští metodisté

Také na evropském kontinentu se v metodistické církvi objevili pěvci, kterým Bůh dal písně pro povzbuzení svého lidu.

EBERHARD CHRISTOPH POPPE (1804 – 1878)

V prosinci 1849 měl L. S. Jacoby, misionář americké metodistické církve, své první veřejné kázání v Brémách, Poppeho ro-dišti. Tímto kázáním začala oficiální práce Metodistické episkopální církve v Německu. Hned následujícího roku se E. C. Poppe přihlásil do metodistické církve. Pracoval zprvu jako kolportér, později jako ordinovaný kazatel. Nějakou dobu také vyučoval v Misijním ústavu, kde byli připravováni budoucí kazatelé církve.

Pokoj svůj dávám, tak praví Pán (320)

Poppe nijak neproslul jako autor písní. Německý metodistický zpěvník z roku 1926 má tuto jedinou píseň, která pak v dalším zpěvníku byla vynechána. Píseň o pokoji je v překladu G. J. Maláče silněji než originál opřena o text z *Jana 14,27*: „Pokoj svůj dávám vám, ne jako svět dává, já dávám vám“ (Kral.). Je svědectvím o Kristově díle v srdci člověka a o důvěře, kterou budí v našem srdci.

WILHELM AHRENS (1811 – 1901)

Ahrens vlastně patří k americkému metodismu, narodil se však v Německu a působil v Americe mezi německými krajany. Do Ameriky se vystěhoval v roce 1838, když mu bylo dvacet sedm. V Cincinnati, kde bylo středisko německého metodismu, se při táborovém shromáždění obrátil a získal jistotu víry. V té době byla tato táborová shromáždění velice oblíbená, byly to několikadenní evangelizace. Brzy byl povolán jako kazatel a v roce 1842 přijat do konference mezi cestující kazatele. Jako superintendent se zasloužil o organizování a upevnění německého metodismu v Americe. Pro ztrátu sluchu pak musel být předčasně penzionován.

Hodně se věnoval literární činnosti. Kromě různých článků psal především knihy a pomůcky pro Nedělní školu. Práce s dětmi mu obzvláště ležela na srdci a zasloužil se také o zřízení církevního sirotčince.

Ó blažený svátku, ty dni nedělní (167)

Napsal několik písní, které většinou nepřežily jeho dobu. V německém metodistickém zpěvníku z roku 1926 měl ještě tři písně, ve zpěvníku z roku 1971 už jeho jméno nenajdeme.

Píseň o neděli má původně čtyři sloky (v češtině byla vynechána druhá sloka). V jednotlivých slokách autor zdůrazňuje potěšení, které poskytuje neděle, dále pak společenství Božích dětí, působení Ducha svatého ve shromáždění a neděli jako předzvěst nebeského odpočinutí. Zpívá se na irskou lidovou melodii.

ERNST GEBHARDT (1832 – 1899)

Gebhardt je význačnou osobností z počátků německého metodismu. Vyrostal v prostředí církevní zbožnosti pod vlivem zbožné matky a věřících učitelů. V den své konfirmace se rozhodl, že se cele zasvětil Bohu a odvrátí od hříchu. Zůstalo však u předsevzetí. Po absolvování zemědělské školy se v jednadvaceti letech vystěhoval do Chile. Na cestě zažil hroznou bouři na moři. Cítil, že ho Bůh znovu volá. Po pětiletém pobytu v Chile převládla touha po vlasti nad romantikou v daleké zemi. Vrátil se s úmyslem, že na delší dobu navštíví svou matku, ožení se a pak se vrátí do Chile. Cestou domů prožil ještě hroznější bouři. Když už se zdálo, že loď ztroskotá, vyvstalo mu před očima jeho pokulhávání na obě strany. Neměl však sil, aby se zřekl světa a cele sloužil Bohu.

Mezitím začala metodistická církev svou práci v Ludwigsburgu v Německu. Jeho matka došla jistoty, že jí byly odpuštěny hříchy, přijala Boží pokoj a radost. To udělalo na jejího syna velký dojem. Chodil s ní do shromáždění. O Silvestru 1858 se také on rozhodl pro Krista. Tak začalo nové údobí jeho života. Zprvu se chtěl vrátit do Chile jako misionář. Aby se připravil na tuto službu, chodil do metodistického semináře, který byl v Brémách. Po těžkých vnitřních zápasech se pak vzdal svého životního plánu a stal se kazatelem metodistické církve v Německu. Jako kazatel byl přemísťován po celém Německu a i Švýcarsku, často také spravoval rozsáhlé kraje jako superintendent.

Jeho zvěst byla stejně mocná na kazatelně jako v písni při harmoniu. Měl zvučný, školený hlas a nikdo neodolal moci jeho zpěvu. Nikdy však nezpíval, aby dosáhl nějakého uměleckého efektu. Měl jeden jediný cíl – vést posluchače pod Kristův kříž. Církev mu dala čestné přízvisko „otec zpěvu“ a tak byl známý daleko za hranicemi své církve.

Vydal celkem dvacet šest sbírek písní s notami. Jedna z nich, *Radostné poselství*, vyšla v neuvěřitelných sto čtyřiceti vydáních o celkovém počtu čtyř set padesáti tisíc výtisků. Jeho písně posloužily mnohým k obrácení, když pronikly hluboko do srdce posluchačů. Byl spoluzakladatelem Křesťanského pěveckého sdružení, kterému pět let předsedal a z jehož pověření procestoval roku 1887 Rusko. On to byl, kdo zavedl shromáždění chval, při nichž se střídaly smíšené, mužské, ženské a dětské sbory se sólisty. Byl průkopníkem takzvané duchovní národní písně a propagoval evangelizační písně. Základním zaměřením jeho písní bylo vždy: „Chci oslavovat svého Pána.“

Byl také mužem ekumenického smýšlení. Roku 1888 se stal spoluzakladatelem německé evangelické aliance v Bad Blankenburgu. Byl také jedním z prvních v boji proti alkoholismu a vydával abstinentní list. Mimo to byl redaktorem církevního časopisu *Evangelista* a dvou dalších církevních listů.

Nakonec byl úplně ochromen a pohyboval se na vozíku. Odešel do Boží slávy se slovy „jdu vzhůru, vzhůru!“ Jeho písně ho přežily. V německém metodistickém zpěvníku (1971) má šestnáct vlastních písní, překladů a melodií. Do českého *Zpěvníku ECM* se jeho písně dostaly díky překladu G.J.Maláče.

Díky, Jezu milý (148)

Gebhardt se angažoval v hnutí svatosti i svými písněmi, které mají vysloveně evangelizační a oslavný ráz. Přesto najdeme v německém metodistickém zpěvníku z roku 1926, z něhož G.J.Maláč překládal, řadu písní, které jsou zaměřeny na sborový život. Má tam například píseň pro kladení základního kamene kostela, pro zasvěcení kostela k službě Bohu, pro přijetí do členství církve.

Do této řady také můžeme zařadit píseň „Díky, Jezu milý, za Tvé Slovo zde, žehnej v této chvíli všechny přítomné“. Je zařazena do rubriky „slovo Boží“. Často se zpívá jako poslední píseň ve shromáždění po požehnání, neboť kromě poděkování za zvěstované slovo vyprošuje sílu Ducha svatého na cestu: „Způsob, aby žili jenom slovem Tvým, naplnění byli Duchem Kristovým.“ Původní text nemluví o „všech přítomných“ v třetí osobě, nýbrž vztahuje působení Ducha svatého adresněji na zpívající.

Len jednu vetu, ó drahí, čujte (295)

Hnutí svatosti se rozšířilo v druhé polovině 19. století v řadě zemí. Mnozí kazatelé znovu objevili Wesleyho důraz na svatost a začali jej zvěstovat. Jedním z propagátorů tohoto hnutí byl Pearsall Smith, s nímž se Gebhardt setkal v Anglii. Když pak Smith navštívil Německo a kázal na velkých shromážděních, Gebhardt při těchto shromážděních sloužil zpěvem.

Na jednom takovém shromáždění v Karlsruhe řekl Gebhardt, že všichni litují, že jejich milý přítel a bratr nemluví jejich jazykem. „Tím spíše je třeba zdůraznit jedno slovo, které nám řekl německy: »Ježíš mě spasí teď!«“ Pak oznámil, že napsal několik veršů na toto slovo a že je chce zazpívat. Shromážděné poprosil, aby se připojili při refrénu. Tak představil píseň „Jen

jednu větu, drazí slyšte“ s refrénem „Ježíš mě zachrání teď!“ Ještě téhož dne dostal pozvání do anglického Brightonu na konferenci, která se konala v červnu 1875. Tam se nová píseň stala hlavní písní konference a nastoupila cestu do řady jazyků.

Píseň zdůrazňuje základní poselství metodismu. Člověk, který uvěří v Krista, je vytržen z otroctví hříchu a dostává sílu k boji se satanem. I když prožívá těžkosti a bolesti, poznává Ježíše jako Vítěze. Tato jistota víry se neustále ozývá v refrénu „Ježíš mě zachrání teď!“ jak doslova zní text v němčině.

Ve *Zpěvníku ECM* je slovenský překlad M. Royové z Modrého kříže, která měla spojení s evropským hnutím svatosti.

Teba len, mōj Spasitelu (299)

Píseň je vyznáním touhy po Ježíši, který je jedinečný: „Teba len v srdci chcem, Spasitelu, Teba len.“ On je pramenem radosti a cílem žití. Všechno ostatní v tomto světě ztrácí přitažlivost a význam.

Ve *Zpěvníku ECM* je Gebhardt omylem uveden jako autor písní „Přijď duše žitím znavená“ (289), „Znám mohutný veletok ze krve ctné“ (290), „Dokud Tě, Jezu mám“ (324) a „Hlas Tvůj když volá mne“ (342). Jedná se o jeho překlady z angličtiny do němčiny. Německý metodistický zpěvník má řadu jeho velice zdařilých překladů, které se dostaly i do jiných zpěvníků.

CHRISTIAN DIETERLE (1834 – 1911)

Christian Dieterle byl prvním metodistickým kazatelem, který byl poslán do Rakouska. Jako devatenáctiletý byl přijat do služeb wesleyánské církve v Německu, která působila od roku 1831 ve Württembersku. Wesleyáni se rozhodli, že se zaměří na větší města jako je Stuttgart, Mnichov, Augsburg a také Vídeň. V lednu 1870 církev vyslala Dieterleho na modlitebním shromáždění do Vídně. Ostatně – i první český metodistický sbor na Kladně byl podřízen dozoru wesleyánského kazatele ve Vídni, ale to bylo až o třináct let později, kdy Dieterle už byl z Vídně pryč. V roce 1875 byl ordinován spolu s dalšími sedmi kazateli. Byla to první ordinace kazatelů wesleyánské církve v Německu.

V Rakousku byla po prusko-rakouské válce náboženská svoboda, jež se však netýkala malého metodistického společenství, které nebylo uznáno jako církev. Dieterle se snažil „vnést paprsek světla do husté duchovní tmy tohoto velkého, ale lehkovážného hlavního města Rakouska“. Jeho činnost se omezovala na shromáždění v rodinách a biblické hodiny v jeho bytě. Po pěti letech se odvážil najmout si sál pro sto padesát lidí. Z tří set lidí, pozvaných na vstupenky, jak to tehdy vyžadoval rakouský zákon, přišlo v neděli ráno sedmdesát šest a večer padesát čtyři osob. Nakonec se mu podařilo založit ve Vídni sbor, který se stal zárodkem práce v Rakousku. Odtud se pak rozvinula misie do Maďarska a na území pozdější Jugoslávie, které byly součástí rakouské monarchie.

Velký vliv na něho mělo setkání s anglickým „otcem sirotků“ Georgem Müllerem a s hnutím svatosti. Roku 1875 se účastnil konference tohoto hnutí v Brightonu, na které byl také E. Gebhardt. Při té příležitosti slyšel v Londýně Moodyho a Sankeyho. Pod teologickým vlivem hnutí svatosti pak působil úspěšně v Backnangu. Roku 1880 byl přeložen do Stuttgartu, odkud dojížděl na seminář v Cannstattu jako učitel vedle anglických učitelů a nějaký čas působil i jako superintendent. Roku 1897 došlo ke spojení wesleyánů s Metodistickou episkopální církví. Dieterle byl proti tomuto spojení. Napsal dva otevřené dopisy a když nemohl spojení zabránit, oddělil se s asi třiceti členy a vytvořil vlastní společenství. To se po několika letech rozpadlo. V době jeho odchodu z církve mu už bylo šedesát tři a byl na konci své aktivní služby.

Dítkem Božím slouti smím (282)

Dieterle i jako kazatel toužil po důkladnějším vzdělání a během pobytu ve Vídni navštěvoval přednášky na teologické fakultě, aby si doplnil své vědomosti. Psal do církevních časopisů a publikoval svá kázání. V německých zpěvnících se najdou nejméně tři zveřejněné písně.

Píseň „Dítkem Božím slouti smím“ je osobním vyznáním tohoto požehnaného pracovníka. Mluví o jistotě víry a svědectví Ducha, o vysvobození z otroctví hříchu a Božím přebývání v srdci. Píseň přesvědčivě ilustruje slovo z *Římanům 8,16*: „Boží Duch dosvědčuje našemu duchu, že jsme Boží děti.“

HANS JAKOB BREITER (1845 – 1893)

Narodil se ve Flaachu ve Švýcarsku. Jeho rodiče byly chudí a neměli peníze na jeho studium a tak šel po dokončení šestileté vesnické školy do učení jako tkadlec hedvábí. Když mu bylo sedmnáct, prožil obrácení a o dva roky později byl poslán na tehdejší metodistický seminář do Brém. Po dvouletém studiu na semináři působil pak v Německu a ve Švýcarsku, neboť v té době to ještě byla jedna Výroční konference. K rozdělení na německou a švýcarskou konferenci došlo až roku 1886.

Během své kazatelské činnosti byl podobně jako Gebhardt a Dieterle silně ovlivněn hnutím svatosti, zejména setkáním s Pearsallem Smithem roku 1875. Byl povzbuzen tím, že často kritizovaná metodistická zbožnost našla uznání u teologů, kteří byli nakloněni tomuto hnutí. Na sborech měl velká shromáždění a prožil několik vln probuzení a růst sborů, zejména v Curychu. Stal se prvním švýcarským metodistickým superintendentem se sídlem v Curychu. Církev si jeho činnosti velice vážila a Breiter byl dvakrát zvolen delegátem na Generální konferenci v Americe.

Po vzniku samostatné švýcarské Výroční konference založil ve Švýcarsku filiálku brémského metodistického nakladatelství, která pracovala zpočátku pod jeho jménem, protože zde církev neměla veřejnoprávné postavení. Z tohoto nakladatelství vzniklo církevní knihkupectví a nakladatelství, které pak sloužilo církvi po mnoho let. Vydával především literaturu pro Nedělní školy a působil jako prezident švýcarského sdružení učitelů Nedělních škol. Zemřel v mladém věku pouhých čtyřiceti osmi let.

Ty, který ovládáš věčnost i čas (20)

Breiter napsal a přeložil řadu písní. Během svého pobytu v Berlíně vydal také sbírku básní „Echo“. Všechny tři jeho písně, které jsou ve *Zpěvníku ECM*, byly prvně publikovány v metodistickém zpěvníku roku 1896 a potom v dalším zpěvníku roku 1926.

Píseň „Ty, který ovládáš věčnost i čas“ je oslavná píseň, která vyvyšuje Boha jako Stvořitele světa a Krále. „Slavná a předivná je tvoje moc, pouhé jen na slovo zmizela noc.“ A třetí sloka pak v německém originále zdůrazňuje jasněji než český překlad, že tento Vládce je milující Otec, a končí prosbou: „Tak milostivě přijmi naši píseň chval!“

Nápěv písně je od metodistického kazatele E. Gebhardta.

Ty se mnou buď (414)

Píseň, která je ve *Zpěvníku ECM* zařazena do oddílu „Poslední věci člověka“, je v německém metodistickém zpěvníku v oddíle „posvěcení“. Původně má šest slok a začíná slovy, která se opakují na začátku každé sloky: „Zůstaň jen ty!“ Zůstaň, když mizí všeliká naděje, když přijdou bouře, když slunce pohasne, když vše časné skončí a tělo klesne do hrobu. I potom – a právě potom – „má duše stále plesá: Zůstaň se mnou!“ Kdo může vyznat tuto jistotu, ten se vpravdě nachází na cestě svatosti.

Jsem doma, kéž bych říci směl (442)

Breiter také psal nápěvy písní. K této písni napsal slova i melodii. Oproti českému textu má německý originál dvě sloky navíc. Píseň vystihuje touhu věřícího člověka po nebeském domově, který jedině je pravým domovem. Na zemi jsme jenom pohostinu, podle Breitera doslova „v cizí zemi“. Proto „jen domů touží srdce mé“. Není to však nějaká chorobná touha, utíkající před povinnostmi v této časnosti. Píseň končí v němčině slovy: „Ano, domů, srdce mé, ztiš se jen! Domů, domů jen, kdy Otec chce!“

Píseň *Jsem, Pane, tvůj* (291), u níž je Breiter uveden jako autor, je jeho překladem do němčiny, není to jeho text.

AUGUST RÜCKER (1871 – 1952)

August Rücker byl především hudebníkem a jeho jméno má zvuk hlavně v německém a švýcarském metodismu. Jako kazatel a spisovatel byl obdivuhodně všestranný a jako básník a skladatel vykonal mnoho dobré práce. Narodil se ve Frankenbachu u Heilbronnů a když se učil zahradníkem, prožil obrácení. V semináři ve Frankfurtu se připravil na kazatelskou službu a od roku 1896 sloužil jako metodistický kazatel na řadě sborů v Německu, v letech 1907 až 1914 na německém wesleyánském sboru v Londýně. Byl příkladem pastýře a kazatele, který se věrně drží Bible. Svě hudební vzdělání získal jako samouk.

Rücker je znám jako autor textů a melodií mnohých duchovních písní, jednoduchých oratorií a kantát. Farář G. J. Maláč přeložil do češtiny jeho kantátu „Halelujah“ pro sóla, sbor a orchestr nebo varhany. Svě hudební nadání postavil cele do služeb církve. Seznam jeho skladeb je dlouhý. V německém metodistickém zpěvníku z roku 1971 má celkem jedenáct textů a čtyři melodie, v předchozím zpěvníku jich bylo ještě víc. Jsou to písně oblíbené a zpívané s nadšením. Navíc vydal několik zpěvníků pro sborový a sólový zpěv. Je také autorem knih a řady drobných spisů, velký je počet jeho článků a úvah v různých časopisech. Překládal teologickou literaturu a i několik povídek. Byl mimořádně pilný a až do konce života věrně těžil svěženou mu hřivnou.

Nápěvy od A. Rückera:

Jezu, spáso žití mého (ECM 322)

Děkujeme Tvůrci a Dárci všech darů (382)

Jsmo Tvoji, Pane Ježíši (přel. V. A. Žák)

Závěr: Co je metodistická píseň?

O**č**čas se ozve otázka, co vlastně je „metodistická píseň“? Existuje-li něco jako metodistická hymnologie, pak je taková otázka pochopitelná. Pokusme se na základě našeho nástinu na ni odpovědět. V podstatě jsou možné dvě odpovědi.

Tou první je pohled *historický*, odkazující na tradici, která souvisí s vývojem metodismu. Tu bychom poukázali především na písně metodistických autorů jako byl Charles Wesley a těch, kteří se aktivně zapojili do tohoto hnutí. Běžně je tato tradice spojována právě se jménem Charlese Wesleyho, protože další metodistické autory někdy nezjistíme, pokud svou příslušnost k metodismu výslovně nezdůraznili. Zde je třeba říci, že raný metodismus neměl v tomto ohledu jinou možnost, než si vytvořit vlastní písňový poklad, protože v té době žádný jiný neexistoval.

Proti tomuto historizujícímu pohledu je třeba namítnout, že například John Wesley použil písně Isaaca Wattse ve Svatém klubu, i když jeho kalvinismus nepřijímal, že přeložil písně Moravanů, i když nesdílel jejich barokní vyjadřování a že ocitoval ve svém kázání roku 1765 Zinzendorfovu píseň, přesto, že se s Ochranovskými rozešel a ani s Zinzendorfem se plně neshodl. Navíc mají pozdější oficiální metodistické zpěvníky autory různého ražení, dokonce i autory jako je Toplady, proti němuž Wesley ostře vystoupil. *Zpěvník ECM* toho je koneckonců důkazem, je to spíše zpěvník ekumenický než metodistický, pokud chápeme metodismus jako historický fenomén.

Jako druhá možnost se nabízí *věroučný* pohled, ukazující na obsahovou výpověď písní. Z tohoto hlediska je metodistická píseň projevem určitého typu zbožnosti. Viděli jsme, že John Wesley vybíral německé písně, které odpovídaly jeho věroučným důrazům, a ty ještě překládal tak, aby nebyly v rozporu s jeho věroučnou praxí. Proto také Charles psal tak, aby zdůraznil spasení a posvěcení. Pozdější metodističtí autoři šli stejným směrem.

Dá se říci, že do metodistických zpěvníků byly zařazovány písně nikoli z hlediska autorovy církevní příslušnosti, nýbrž zda odpovídají základním důrazům metodismu. Měřítkem těchto písní je především Bible. Písně pak jsou většinou svědectvím o tom, jak básník prožil Boží přítomnost, když ho Bůh vytrhl z hříchu a ospravedlnil a když mu dal okusit svou moc při vítězství nad hříchem a pokušením. A mají výrazný evangelizační ráz, zdůrazňují, že Boží záchrannou moc lze okusit, a povzbuzují k jejímu přijetí vírou a k spo-

lehnutí na Boží vedení. Tak se metodistická píseň dnes chápe jako vyjádření určitého typu křesťanství, bez ohledu na to, kdo je autorem těchto písní.

Na základě falešného pochopení metodistické tradice se někdy odmítají nové písně jako cizí prvek. Tady je třeba připomenout, že metodisté první generace zavedli takový „cizí prvek“, když ve svých shromážděních nezpívali podle tehdejší praxe žalmy, nýbrž vydávali písní svědectví o Božím spasitelném jednání. Byl to v té době revoluční převrat, když tak otevřeli nové cesty i v hymnologii. Metodisté si podnes tuto převratnost uchovali, když netrvají na tradičních písních, ale jsou otevřeni pro písně nové. Například oficiální zpěvník americké United Methodist Church z roku 1989 má písně typu „El Šaddaj“ nebo píseň Johna Wimbera „Spirit Song“ a další.

Uniformita v písňovém projevu může být z hlediska ustrnulé tradice žádoucí, může se však také stát překážkou. Vždyť právě John Wesley varoval, abychom „pravé náboženství“ nehledali v zaběhaných formách, v nichž se ztrácí obsah, nýbrž byli otevřeni pro nové Boží jednání a neuzavírali se do své ulity. I v písňové tvorbě platí, co napsal na závěr svého spisu *Charakteristické znaky metodisty*: „Tímto ovocem živé víry se snažíme odlišovat od nevěřícího světa, od všech, jejichž život a smýšlení neodpovídají Kristovu evangeliu. Avšak od skutečných křesťanů, ať se jmenují jakkoli, se vůbec nechceme odlišovat, od nikoho, kdo snažně běží k cíli, kterého ještě nedosáhl.“⁶

Metodistická píseň proto nebude ta, která je posvěcena denominační příslušností autora, nýbrž ta, která je živým svědectvím o celém Božím vykupitelském a posvěcujícím díle.

Přílohy

Básnické sbírky Johna a Charlese Wesleyho ⁷

1738	Collection of Psalms and Hymns (J.W.)	70 písní
1739	Hymns and Sacred Poems (J.W. a Ch.W.), 3 vydání	139 písní
1740	Hymns and Sacred Poems (J.W. a Ch.W.)	96 písní
1741	Collection of Psalms and Hymns (J.W. a Ch.W.)	165 písní
1741	Hymns on God's Everlasting Love, 2 díly (Ch.W.)	38 písní
1742	Hymns and Sacred Poems (J.W. a Ch.W.)	155 písní
1742	Collection of German Hymns (J.W.)	24 písní
1742	A Collection of Thirty-six tunes, set to music, as they are sung at the Foundry	
	36 stran	
1743	Collections of Psalms and Hymns, enlarged (J.W. a Ch.W.)	138 písní
1743	Poems on several occasions, 2.vyd. (Samuel Wesley jun.)	104 básní
1744	Hymns for Times of Trouble and Persecution, (J.W. a Ch.W.)	33 písní
1744	A Collection of Moral and Sacred Poems, 3 sv. (J.W.)	213 básní
1744	Hymns for the Nativity of our Lord (Ch.W.)	18 písní
1744	Hymns for the Watch-night (Ch.W.)	11 písní
1744	Funeral Hymns (Ch.W.)	16 písní
1745	Hymns for Times of Trouble, for the year 1745 (Ch.W.)	15 písní
1745	A short view of the Differences between the Moravian Brethren and John and Charles Wesley	6 básní
1745	Hymns on the Lord's Supper (Ch.W.)	166 písní
1745	A Word in Season etc. (J.W.)	2 básně
1745	Hymns for Times of Trouble etc., 2.vyd. (Ch.W.)	15 písní
1746	Hymns for Times of Trouble (Ch.W.)	6 písní
1746	Hymns (9) and Prayers (4) for Children (J.W. a Ch.W.)	9 písní
1746	Gloria Patri etc., Hymns to the Trinity (Ch.W.)	24 písní
1746	Hymns on the great Festivals and other occasions (Ch.W.) with music by Lampe	24 písní
1746	Hymns of Petition and Thanksgiving for the Promise of the Father, Whitsunday (J.W. a Ch.W.)	32 písní
1746	Hymns for Ascension Day (Ch.W.)	7 písní
1746	Hymns for Our Lord's Resurrection (Ch.W.)	16 písní
1746	Graces before and after Meat (Ch.W.)	26 básní
1746	Hymns for the Public Thanksgiving, October 9, 1746 (Ch.W.)	7 písní

1747	Hymns for those that seek and those that have Redemption in the blood of Jesus Christ (Ch.W.)	52 písní
1749	Hymns on his Marriage (Ch.W.)	17 písní
1749	Hymns on occasion of his being prosecuted in Ireland as a Vagabond (Ch.W.)	3 písně
1749	Hymns and Sacred Poems, 2 sv., (Ch.W.)	455 písní
1749	Hymns extracted from the Brethren's Book (J.W.)	20 písní
1750	Hymns for New Year's Day 1751 (Ch.W.)	7 písní
1750	Hymns occasioned by the Earthquake, March 8	19 písní
1753	Select Hymns for the use of Christians of all Denominations (J.W.)	149 písní
1753	Hymns and Spiritual Songs intended for the use of real Christians	116 písní
1756	Hymns occasioned by the Earthquake, 2.vyd.	22 písní
1756	Hymns for the year 1756, particularly for the Fast Day Febr.6 (Ch.W.)	17 písní
1758	Hymns of Intercession for all Mankind (Ch.W.)	40 písní
1758	Hymns for the use of Methodist Preachers (Ch.W.)	10 písní
1759	Funeral Hymns enlarged (Ch.W.)	43 písní
1759	Hymns on the expected invasion (Ch.W.)	8 písní
1759	Hymns to be used on the Thanksgiving day, Nov.29 and after it (Ch.W.)	15 písní
1761	Hymns for those to whom Christ is all in all (Ch.W.)	134 písní
1761	Select Hymns, with tunes annexed	132 písní
1762	Short Hymns on Select Passages of Holy Scripture, 2 sv. (Ch.W.)	2030 písní
1764	Hymns for Children (Ch.W.)	100 písní
1765	Hymns on the Gospels in MS (Ch.W.)	
1767	Hymns for the use of Families, and on various occasions (Ch.W.)	188 písní
1767	Hymns on the Trinity (Ch.W.)	182 písní
1772	Preparation for Death, in several Hymns (Ch.W.)	140 písní
1780	Collection of Hymns for the use of the People called Methodists	525 písní
1781	Protestant Association, written in the midst of the Tumults, June 1780	7 básní
1782	Hymns for the Nation and Hymns for the National Fast Day (Ch.W.)	32 písní
1785	Prayers for condemned Malefactors (Ch.W.)	10 písní
1786	Pocket Hymn Book for the use of Christians of all Denominations	250 písní

Předmluva ke Sbírce písní pro lid zvaný metodisté (1780)⁸

1. Po mnoho let jsem byl žádán, abych uveřejnil zpěvník, který by byl všeobecně používán ve všech našich sborech ve Velké Británii a v Irsku. Dosud jsem se této výzvě bránil, domníval jsem se, že taková publikace je zbytečná, když uvážíme, kolik různých zpěvníků jsme můj bratr a já publikovali v minulých čtyřiceti letech, takže lze právem pochybovat o tom, že by jich nějaké náboženské společenství v celém světě mělo víc.
2. Bylo řečeno: „Taková publikace je velice nutná, protože většina lidí je chudá a nemůže si koupit tolik knih. A ti, kdo si je koupili, jsou zmateni velkou rozmanitostí. Proto stále ještě chybí přiměřená sbírka písní pro všeobecné používání, které by byly pečlivě vybrány ze všech těchto publikací a shrnuty do nepříliš objemného svazku, který by nebyl těžký, ani drahý.“
3. Na to bylo odpovězeno: „Vy už máte takovou sbírku (nazvanou *Písně a duchovní zpěvy*⁹), kterou jsem sestavil před několika lety z různých zpěvníků.“ Ozvaly se námitky: „To je druhý extrém, ta je příliš malá. Při tak malém rozsahu neobsahuje, nemůže obsahovat dostatečnou rozmanitost, jakou potřebujeme pro ty, pro něž je zpěv tak důležitou součástí veřejných bohoslužeb. Co potřebujeme, je sbírka, která by nebyla příliš velká, aby byla levná a dala se dobře nosit, a ne příliš malá, aby obsahovala dostatečnou rozmanitost pro všechny běžné příležitosti.“
4. Takový zpěvník teď máte před sebou. Není tak velký, aby nebyl příliš těžký nebo drahý, a je dosti velký, aby obsahoval takovou rozmanitost písní, aby se neozpívaly. Je dosti velký, aby obsahoval všechny důležité pravdy našeho nejsvatějšího náboženství, a to věroučné i praktické, aby je všechny vysvětloval a potvrzoval Písmem a rozumem. Děje se tak podle určitého pořádku. Písně nejsou sneseny nahodile na hromadu, nýbrž pečlivě seřazeny pod příhodná záhlaví podle zkušenosti opravdových křesťanů. Tak je tato kniha ve skutečnosti malým shrnutím zkušenostního a praktického bohosloví.
5. Protože jen malá část těchto písní pochází ode mne¹⁰, nepokládám za nepřiměřené, když se vši skromností prohlásím, že jsem přesvědčen, že zpěvník jako tento dosud nebyl v angličtině zveřejněn. Ve které jiné podobné publikaci je tak jasný a úplný přehled biblického křesťanství; takové vysvětlení výšin a hloubek přemýšlivého a praktického náboženství; jsou tak silná varování před nejvýraznějšími omyly, zejména těmi, které teď velice převládají; a tak jasné pokyny, jak upevnit své povolání a vyvolení, jak dokonat posvěcení v bázni Boží?

6. Budiž mi dovoleno přidat několik slov ohledně poezie. Chci se vši svobodou a bez předsudků mluvit k těm, kdo jsou v tomto ohledu soudci. Chci jim říct, aniž bych je chtěl urazit: (1) V těchto písničkách není žádná kostrbatost, slátanina, žádný sesmolený rým, žádná prázdná vata. (2) Nic tu není nabubřelé nebo bombastické, ani mělké a šroubované. (3) Nejsou zde pomazané výrazy, ani slova, která nemají žádný význam. Ti, kdo nám to vytýkají, nevědí, co říkají. Mluvíme rozumně a užíváme každé slovo pouze v ustáleném a vyhraněném smyslu. (4) Zde je, dovolte mi to tak říct, čistota, síla a vytríbenost anglického jazyka a zároveň co největší prostota a jednoduchost, přizpůsobená každému vnímání. A nakonec žádám ty, kdo mají vkus (to jsou jediní kompetentní soudcové), aby posoudili, zda v některých z těchto písní není skutečný druh poezie, který nelze získat dovedností a pílí, ale který je darem od přírody. Úsilím se může člověk stát slušným imitátorem Spensera, Shakespeara nebo Miltona a může hromadit hezky složená epiteta jako bledooký, měkkooký a podobně, není-li to však rozený básník, nikdy nedosáhne skutečného ducha poezie.
7. A zde prosím o prominutí, když zmíním něco, co už jsem měl dlouho na mysli a co už jsem měl dávno dát do veřejných novin, kdybych byl nechtěl píchnout do vosího hnízda. Mnozí gentlemani prokázali mému bratru a mně (aniž by nás ovšem jmenovali) tu čest, že přetiskli mnoho našich písní. To je zcela v pořádku, když tak činí, za předpokladu, že je vytisknou tak, jak jsou. Žádám jen, aby se nesnažili je měnit, protože ve skutečnosti k tomu nemají schopnosti. Nikdo z nich není schopen změnit smysl nebo rým. Proto je musím požádat o jednu nebo druhou laskavost: buď aby je nechali tak, jak jsou, dobré nebo špatné, nebo aby připojili správný smysl na okraj nebo pod čáru, abychom my už nebyli odpovědní za nesmysly nebo kostrbatosti druhých.
8. Abych se však vrátil: To, co je daleko závažnější než duch poezie, je duch zbožnosti. Doufám, že všichni soudní lidé poznají, že tento duch dýchá z celé sbírky. Z tohoto hlediska bych ji chtěl doporučit každému skutečně zbožnému čtenáři jako prostředek k povzbuzení nebo posílení ducha zbožnosti, k obnovení jeho víry, obživení jeho naděje a zapálení nebo rozdmýchání jeho lásky k Bohu a k člověku. Když poezie tak zaujme své místo jako služba zbožnosti, pak obdrží ne ubohý pomíjivý věnec, nýbrž korunu, která nepomine.

John Wesley

Londýn, 20. října 1779

John Wesley: Pokyny pro zpěv sboru ¹¹

Aby tato část bohoslužeb byla u Boha co nejpříjemnější a nejužitečnější pro vás samé a pro druhé, bude dobré, když budete pečlivě dodržovat následující směrnice:

1. Zpívejte *všichni*. Účastněte se shromáždění, jak můžete nejčastěji. Nechť vám v tom nebrání žádná nepatrná slabost nebo únava. Je-li to pro vás kříž, vezměte jej na sebe a poznáte, že to je ve skutečnosti požehnání.
2. Zpívejte *živě* a s přesvědčením. Nezpívejte jako byste byli polomrtví, nebo jako byste dřímali. Naopak, pozvedněte svůj hlas mocně. Nebojte se zvuku svého hlasu a nestyďte se, že bude slyšet, jako jste se nestyděli, když jste zpívali písně satanovy.
3. Zpívejte *citlivě*. Nekřičte tak, aby váš hlas přehlušil celé shromáždění nebo se od něj odlišil a tak byste narušili harmonii, ale snažte se spojit své hlasy v jasný, melodický celek.
4. Zpívejte v *rytmu*. Držte se taktu, ve kterém se zpívá. Nepospíchejte napřed, ani nezůstávejte pozadu, nýbrž se přidržte vedoucích hlasů, a to co nejpřesněji. A dávejte pozor, abyste nezpívali příliš pomalu. Takové protahování se zpravidla objeví u těch, kdo jsou líní. Je nejvyšší čas to vymýtít a zpívat všechny melodie tak svižně, jak jsme je zpívali původně.
5. Především však zpívejte *duchovně*. Hleďte na Boha při každém slovu, které zpíváte. Snažte se mu líbit víc než sobě nebo komukoli jinému. Proto dávejte dobrý pozor na to, co zpíváte. Dbejte na to, aby hudba neodvrátila vaše srdce od Boha, nýbrž je neustále vydávejte Bohu. Tak se Bůh k vašemu zpěvu přizná a odmění jej, až přijde na nebeském oblaku.

Historie vzniku Zpěvníku ECM, vydaného roku 1956 ¹²

První zmínka o nutné potřebě vydání nového zpěvníku je v Protokolu Výroční konference z roku 1941. Tehdy ve své zprávě doporučila konferenční rada křesťanské výchovy zřízení zpěvníkové komise za účelem připravení nového a rozšířeného vydání nového zpěvníku a do této komise navrhla tyto členy: krajské superintendenty, z kazatelů bratry Matěnu, Příhonského a Maláče, z řad laiků pak bratry J. Procházku a St. Vejvodu a sestru prof. L. Novákovou. Výbor zahájil ihned svoji činnost a při Výroční konferenci roku 1942 podal zprávu o navázání styků se spisovatelkou L. Mašínovou a učitelkou Boháčovou, kteréžto sestry již delší dobu pracovaly na úpravě nového zpěvníku Jednoty bratrské. Byl též učiněn pokus o vydání společného zpěvníku všech reformačních církví a v *Kostnických jiskrách* byla tato možnost kvitována s velkou radostí. Kromě toho byli všichni naši kazatelé vyzváni ke sbírání nových písní nebo jejich překladů z cizojazyčných zpěvníků anebo i k vlastní tvorbě takových písní; byl zřízen archiv, jehož vedením byl pověřen bratr farář L. Schneider. Bratr farář Příhonský zaslal do archivu deset vlastních duchovních skladeb a bratr farář Maláč přes tři sta překladů písní z německého metodistického zpěvníku.

Pak po čtyři roky Výroční konference nezasedala a teprve v Protokolu roku 1946 je zmínka o zpěvníkové komisi, do níž byl adoptován bratr farář L. Schneider, a že bylo dosaženo určité kooperace s Jednotou bratrskou, abychom s ní vytvořili společný notovaný zpěvník. Z tohoto záměru sešlo a práce komise poněkud ustrnula v důsledku stále nových námětů, které docházely z řad kazatelů i laických pracovníků. Tak v roce 1947 usnesla se Církevní rada doporučit Výroční konferenci, aby objednala z Ameriky mezidenominační evangelický zpěvník, obsahující 580 vhodných písní; zpěvníková komise se k tomuto doporučení připojila a rozešla se. Tento úmysl se však ukázal v důsledku vnitropolitických událostí neproveditelný a tak byla v roce 1949 zřízena nová zpěvníková komise, sestávající z bratří V. Vančury, J. Šmída, L. Schneidera a G. J. Maláče, aby se pečlivě starala o výběr vhodných písní pro nějaké pozdější vydání nového zpěvníku. Prozatím měl být učiněn pokus získat v Americe přátele, kteří by nám dopomohli ke zpěvníku bratrské církve baptistů. Když i tento pokus selhal, nezbylo nic jiného, než pustit se znovu do práce a připravit vlastní nové vydání našeho zpěvníku. Bylo usneseno vydati zpěvník bez not a k němu pořídit chorálník pro varhaníky. Přišlo se však na to, že tento způsob vydání zpěvníku by byl nákladnější než zpěvník s notami. Mezitím komise bedlivě připravila sbírku duchovních písní jednak

ze starého zpěvníku, jednak z dodaného materiálu od některých kazatelů, některé texty poopravila a bratr farář G. J. Maláč byl pověřen písně opsat a průklepem rozmnožit k censuře církevnímu nakladatelství. Písní bylo skoro 500, při censuře však některé neprošly, některé jsme vyřadili sami a tak jsme se ustálili na konečné cifře 450 písní.

Když byla censura skončena a zpěvník schválen k vydání, rozhodli jsme se přece jen zpěvník vydat notovaný. Výrobní ředitel pan Housa sám s touto myšlenkou přišel a tak bylo nutné napsat noty nejprve rukopisně, což učinil rovněž bratr farář G. J. Maláč. Kdo má trochu ponětí o tom, co to bylo za práci, uzná, jakého mimořádného vypětí času i síly bylo zapotřebí všechno to zdolat. S pomocí Boží jsme to vykonali. Nyní musel být nalezen kaligraf, který by písně ve dvakrát zvětšené formě kaligraficky napsal, což trvalo déle než rok. Pak jsme po určitých dávkách tyto psané listy s bratrem farářem Matěnou přehlíželi a opravovali, co se opravit dalo. Jemu patří dík za spolupráci při korektuře.

Chtěli jsme původně, aby byly všechny sloky vytištěny do notové osnovy, jako jsme to měli ve starém notovém zpěvníku, ale ukázalo se, že by se tento způsob velmi prodražil a tak jsme přistoupili na to, aby byla vepsána jen jediná sloka do osnovy

a ostatní sloky aby byly tištěny mimo osnovu. Pak byly fotografickou cestou tyto psané veliké archy zmenšeny na žádanou velikost a ve štočkárně pořízeny stránkové štočky. V tiskárně ve Vimperku byly separátně tištěny texty písní bez prvních veršů, které byly vytisknuty s notovou osnovou. To bylo dalších půl roku perné práce. Několikrát jsem byl osobně ve Vimperku, abych pomohl zařadit na správné místo velmi roztrášené štočky a myslím, že se nám dílo bez velkých obtíží zdařilo. Na podzim minulého roku bylo vše hotovo a připraveno k tisku. Tiskárna slíbila, že koncem roku budou zpěvníky k dispozici, ale tisková a knihařská práce se protáhla ještě o dalších půl roku a v květnu t.r. jsme konečně zpěvník dostali.

Závěrem bych chtěl zdůraznit, že velkou zásluhu na vydání zpěvníku má bratr superintendent V. Vančura, který vzdor nejrůznějším hlasům, že k vydání vlastního zpěvníku nemáme dost odborně kvalifikovaných sil, neváhal a práci co možno nejvíce fedroval. Vřelý dík přísluší bratru O. L. Šťastnému, který po stránce textové zpěvník prohlédl a pochvalně se o překladech vyjádřil.

Gustav J. Maláč

Výběr z literatury

- Clint Bonner, *A Hymn is Born*, Broadman Press, Nashville, Tenn., 1959
- Frank Colquhoun, *A Hymn Companion*, Hodder and Stoughton, London 1985
- C.P.Hancock, *A Hymn Lovers Companion*, Orphans Press Leominster 1983
- Doris M. Hodges, *The Story of Hymns*, Kingsmead Press, Bath 1979
- John Julian, *A Dictionary of Hymnology*, Charles Scribners Sons, New York 1892
- W.J.Limmer Sheppard, *Great Hymns and their Stories*, Lutterworth Press, Cambridge 1985
- John L.Nuelsen, *John Weley und das deutche Kirchenlied*, Anker-Verlag, Bremen 1938
- Josef B. Šimek, *O žalmech, chvalo zpěvech a písničkách*, Praha 1948
- David and Jill Wright, *Thirty Hymns of the Wesleys*, The Paternoster Press, Exeter 1985

Poznámky

- ¹ J.L.Nuelsen, *John Wesley und das deutsche Kirchenlied*, str. 129n
- ² *The Journal of John Wesley*, London 1960, I, str. 243 pozn.
- ³ *Works* (1872), VII, str. 293
- ⁴ *Viz Cesta s Bohem*, Praha 1995, str. 123n
- ⁵ *Křesťanský buditel*, 1950, str. 15
- ⁶ *Charakteristické znaky metodisty*, ECM Praha 2002, str. 11
- ⁷ Podle J.Julian, *A Dictionary of Hymnology*, New York 1892, str. 1259n
- ⁸ *A Collection of Hymns, for the Use of the People Called Methodists* (1780), *Works* (1872) XIV, str. 339–342. To je první oficiální metodistický zpěvník, obsahující 525 písní.
- ⁹ *Hymns and Spiritual Songs*
- ¹⁰ Většinu písní napsal Charles Wesley
- ¹¹ Directions for Congregational Singing, *Works* (1872) XIV, str. 346
- ¹² *Protokol 21. Výroční konference ECM*, červen 1957, str. 30n

Uvedené písně ze Zpěvníku Evangelické církve metodistické (1956)

5 Ó, kéž mám tisíc jazyků	188 Veď mne, mocný Hospodine
6 Aj, cíl můj určen jest	193 Přijď, ty zřídlo všeho blaha
7 Přijď, Králi věčný náš	195 Hle, smíme v lásce bratrské
9 Dítky Krále králů všech	222 Ó, bratře mileny, hynoucích hledej
10 Chvaltež Boha laskavého	239 V srdce klepe příchozí
15 Pán Bůh je přítomen	241 Ježíš tě laskavě k domovu zve
16 Slavte, slavte, Ježíše Vykupitele	259 Slyš, má duše v tento čas
20 Ty, který ovládáš věčnost i čas	263 Zjištění milé, Ježíš můj jest
61 Slyš, jak blankyt slávou zní	264 Ó, jak mne blaží ta rozkošná zvěst
67 Zním pramen krví naplněn	266 Cokoli, Otče
68 Kristova krev a spravedlnost	270 Jist v loktech Ježíšových
71 Ach, krev že svoji proléval	274 Nakloněn téměř uvěřiti
74 Ve zdroji prýšticím se z ran	275 Tvůj, ó Pane, jsem, Tvůj jsem slyšel hlas
76 Když zřím ten divuplný kříž	281 Mé nitro jestiž Boží chrám
84 Vstal jest z mrtvých Kristus Pán	282 Dítěm Božím slouti smím
108 Věci vypráví se krásně	283 Tak dlouho jsem bloudíval
114 Buď žehnán svazek ten	293 Keď kárania, tresty Ducha Božieho
117 Aj, lékař velký přítomen	295 Len jednu vetu, ó drahí, čujte
126 Jezu, milovniče můj	299 Teba len, můj Spasitele
134 Ó, Slunce spravedlnosti	301 Blízko pri cieľi, nechýba moc
148 Díky, Jezu milý	313 Jak sladce jméno Ježíš zní
152 V tu noc, kdy milý Spasitel	320 Pokoj svůj dávám, tak praví Pán
153 Skálo věčná	322 Jezu, spáso žití mého
158 Skrže nový týden zas	369 Bože, vůdce mladosti mé
167 Ó, blažený svátku, ty dni nedělní	386 Buď sláva Tobě, Bože můj
168 Přednes, duše, žádost svou	413 Buď sláva Pánu Ježíši
171 Lásko Božská, nejvřelejší	414 Ty se mnou buď
174 Ó, šťastný den	427 Aj, přijde den
180 Spasiteli, Jezu drahý, slyš náš vroucí hlas	442 Jsem doma, kéž bych říci směl

Obsah

Úvod.....	3
Před metodistickým probuzením.....	6
<i>Thomas Ken</i> (1637 – 1711).....	6
Chvaltež Boha laskavého (10)	7
Buď sláva Tobě, Bože můj (386)	8
<i>Isaac Watts</i> (1674 – 1748)	8
Ach, krev že svoji proléval (71).....	10
Když zřím ten divuplný kříž (76)	10
V tu noc, kdy milý Spasitel, Pán Ježíš zrazen býti měl (152).....	11
Bratři Wesleyové	12
<i>Překlady Johna Wesleyho</i>	<i>12</i>
Pán Bůh je přítomen (15).....	13
Kristova krev a spravedlnost (68)	14
Písně Charlese Wesleyho	16
Ó kéž mám tisíc jazyků (5).....	17
Aj, cíl můj určen jest (6).....	18
Přijď, Králi věčný náš (7)	19
Slyš, jak blankyt slávou zní (61).....	20
Vstalť jest z mrtvých Kristus Pán (84).....	21
Jezu, milovníče můj (126)	22
Lásko Božská, nejvřelejší (171)	23
Hle smíme v lásce, bratrství se sdružovati zde (195)	24
Mé nitro jestiř Boží chrám (281)	24
Jezu, spáso žití mého (322).....	25
Raduj se! (Slovo a život 1985).....	26
<i>Sebastian Wesley</i> (1810 – 1876).....	27

Metodističtí autoři	28
<i>John Cennick</i> (1718 – 1755).....	28
Dítky Krále králů všech (9)	29
Edward Perronet (1721 – 1792).....	30
Buď sláva Pánu Ježíši (413).....	30
<i>William Williams</i> (1717 – 1791).....	32
Veď mne, mocný Hospodine (188).....	32
Bože, vůdce mladosti mé (369).....	33
<i>John Fawcett</i> (1740 – 1817)	34
Buď žehnán svazek ten (114).....	34
Přátelé metodistů	36
<i>Philip Doddridge</i> (1702 – 1751)	36
Ó šťastný den (174).....	37
<i>John Newton</i> (1725 – 1807)	38
Věci vypráví se krásné (108).....	39
Skrze nový týden zas Bůh nás proved rukou svou (158).....	39
Přednes, duše, žádost svou (168).....	40
Jak sladce jméno Ježíš zní (313).....	40
<i>Robert Robinson</i> (1735 – 1790).....	42
Přiď, ty zřídlo všeho blaha (193).....	42
Současníci Wesleyů	43
<i>Augustus Montague Toplady</i> (1740 – 1778)	43
Skála věčná (153)	43
Anne Steelová (1716 – 1778)	45
Cokoli, Otče (266).....	45
Dokud Tě, Jezu, mám (324)	46
<i>William Cowper</i> (1731 – 1800)	47
Znám pramen krví naplněn (67).....	48
Slyš, má duše v tento čas (259).....	48

Metodisté v Americe	50
<i>William Hunter</i> (1811 – 1877).....	50
Aj, lékař velký přítomen (117)	50
<i>Fanny Crosbyová</i> (1820 – 1915)	51
Slavte, slavte, Ježíše Vykupitele (16)	52
Spasiteli, Jezu drahý, slyš náš vroucí hlas (180).....	53
Ó, bratře milený, hynoucích hledej (222)	54
Ježíš tě laskavě k domovu zve (241)	54
Zjištění milé, Ježíš můj jest (263).....	54
Jist v loktech Ježíšových (270)	55
Tvůj, ó Pane, jsem, Tvůj jsem slyšel hlas (275)	56
Aj, přijde den (427)	57
<i>Philip P. Bliss</i> (1838 – 1878)	59
Ó, jak mne blaží ta rozkošná zvěst (264).....	59
Nakloněn téměř uvěřiti (274)	60
Tak dlouho jsem bloudíval v hříších a tmách (283).....	60
Keď káranie, tresty Ducha Božieho (293)	60
<i>Jonathan Bush Atchinson</i> (1840 – ?)	61
V srdce klepe Příchozí (239)	61
Němečtí a švýcarští metodisté	62
<i>Eberhard Christoph Poppe</i> (1804 – 1878).....	62
Pokoj svůj dávám, tak praví Pán (320)	62
<i>Wilhelm Ahrens</i> (1811 – 1901)	63
Ó blažený svátku, ty dni nedělní (167).....	63
<i>Ernst Gebhardt</i> (1832 – 1899)	64
Díky, Jezu milý (148)	65
Len jednu vetu, ó drahí, čujte (295).....	65
Teba len, můj Spasiteli (299)	66

<i>Christian Dieterle</i> (1834 – 1911)	67
Dítkem Božím slouti smím (282)	68
<i>Hans Jakob Breiter</i> (1845 – 1893).....	69
Ty, který ovládáš věčnost i čas (20).....	69
Ty se mnou buď (414).....	70
Jsem doma, kéž bych říci směl (442)	70
<i>August Rücker</i> (1871 – 1952)	71
Závěr: Co je metodistická píseň?	72
Přílohy	74
Básnické sbírky Johna a Charlese Wesleyho	74
Předmluva ke Sbírce písní pro lid zvaný metodisté (1780)	76
John Wesley: Pokyny pro zpěv sboru.....	78
Historie vzniku Zpěvníku ECM, vydaného roku 1956	79
Výběr z literatury	81
Poznámky.....	81
Uvedené písně ze Zpěvníku Evangelické církve metodistické (1956)	82

